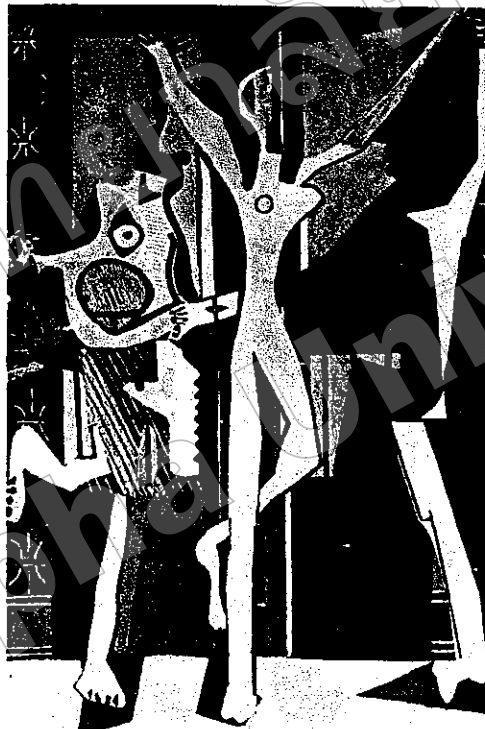


เอกสารอ่านประกอบ

แบบฝึกปฏิบัติ

โดยการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม

ชุดที่ 1



“เส้นสายลายสวย”

จุฑาภรณ์ กองกลิ่น



ชื่อภาพ : THE END OF LIFE : BIRTH AND REBIRTH 1991

ของ ธงชัย ศรีสุขประเสริฐ

Acrylic, Goldleaf On Canvas 190 × 190 cm.

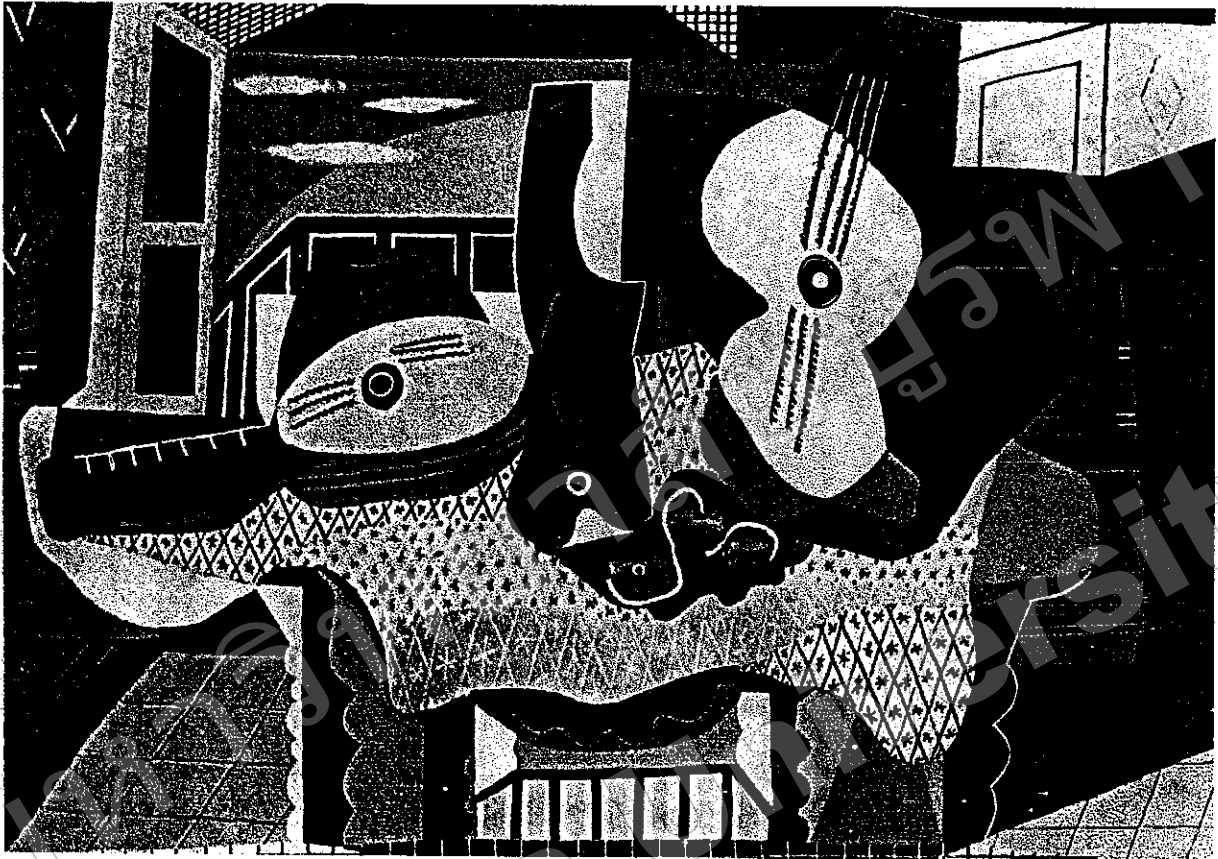


ชื่อภาพ : การจัดองค์ประกอบรูปที่ 9 เลขที่ 626

ของ วาสซิลี ค้านดินสกี พ.ศ. 2479

ขนาด $47\frac{7}{8} \times 76\frac{3}{4}$

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติศิลปะสมัยใหม่ กรุงปารีส



ชื่อภาพ : หุ่นนั่ง

ของ ปาโบล ปิกัสโซ พ.ศ. 2467

สีน้ำมันบนผ้าใบ $56 \times 79\frac{3}{4}$

พิพิธภัณฑ์โซโลมอน อาร์.

กักเกนไฮม์ นครนิวยอร์ก



ชื่อภาพ : ความเคลิบเคลิ้มที่ยานเรปโปอร์ต

ของ สจ๊วต เดวิส พ.ศ. 2495

ขนาด $52\frac{3}{8} \times 40\frac{3}{8}$ "

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

และสวนประติมากรรม สถาบันสมิท.

โซเนียน กรุงวอชิงตัน ดี.ซี.

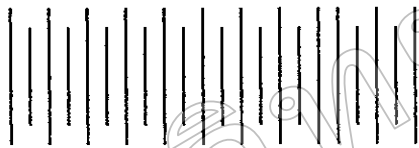
“ต้นฉบับไม่สมบูรณ์”

“ไม่ปรากฏหน้านี้ในต้นฉบับ”

ความรู้สึกที่เกิดจากลักษณะของเส้น

1. เส้นตรงให้ความรู้สึกแข็งแรง แน่นอน ตรง เข้ม ไม่มีประนีประนอม หยาบ และเอาชนะ
2. เส้นโค้งน้อยๆ หรือเส้นเป็นคลื่นน้อยๆ ให้ความรู้สึกสบาย เปลี่ยนแปลงได้ เลื่อนไหล ต่อเนื่อง มีความกลมกลืนในการเปลี่ยนทิศทาง ความเคลื่อนไหวช้าๆ สุกภาพ เป็นผู้หญิง นุ่ม และอ้อมเอิบ ถ้าใช้เส้นแบบนี้มากเกินไปจะให้ความรู้สึกกังวล เรื่อยเฉื่อย ขาดจุดหมาย
3. เส้นโค้งแคบ เปลี่ยนทิศทางรวดเร็ว มีพลังเคลื่อนไหวรุนแรง
4. เส้นโค้งวงแคบ การเปลี่ยนทิศทางที่ตายตัว ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ให้ความเป็นเรื่องซ้ำๆ เป็นเส้นโค้งที่เป็นระเบียบมากที่สุด แต่จัดชิดที่สุด ไม่น่าสนใจที่สุด เพราะขาดการเปลี่ยนแปลง
5. เส้นโค้งกันหอย ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว คลื่นคลาย และเติบโตเมื่อมองจากภายนอกออกมา ถ้ามองจากภายนอกเข้าไปจะให้ความรู้สึกที่ไม่สิ้นสุดของพลังความเคลื่อนไหว
6. เส้นฟันปลาหรือเส้นคดที่หักเหโดยกระทันหัน เปลี่ยนทิศทางเร็วมาก ทำให้ประสาทระตุก ให้จังหวะกระแทก เกร็ง ทำให้นึกถึงพลังไฟฟ้า ฟาผ่า กิจกรรมที่ขัดแย้ง ความรุนแรง และสงคราม

เส้นแนวดิ่ง หรือ เส้นแนวนิ่ง



แข็งแรง มั่นคง สูงส่ง

เส้นแนวนอน หรือ แนวขนาด



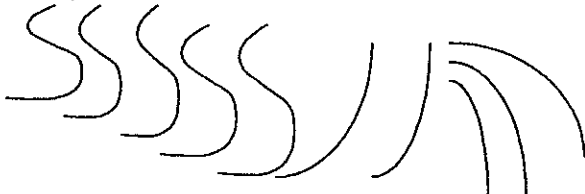
เว้งวาง ราบเรียบ เยียบสงบ

เส้นเฉียง หรือ เส้นทแยง



เคลื่อนไหว ไม่คงที่ เอนเอียง ไม่แน่นอน

เส้นโค้ง



อ่อนโยน นุ่มนวล อ่อนไหว

เส้นคด



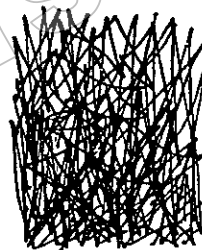
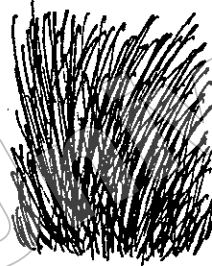
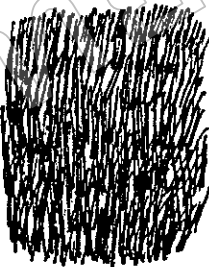
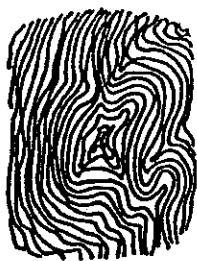
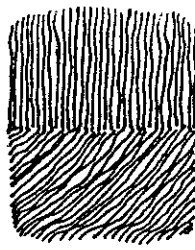
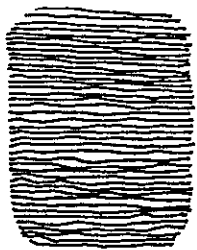
เคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่ง ไม่ขัดแย้ง

เส้นหยัก หรือ เส้นขยุกขยิก



ตื้นตัน อันตราย ไม่เป็นระเบียบ

ลักษณะต่าง ๆ และทิศทางของเส้น



เส้นบอกความรู้สึกต่าง ๆ



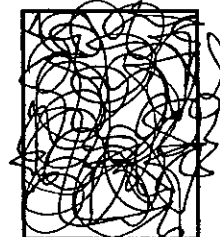
โกรธ



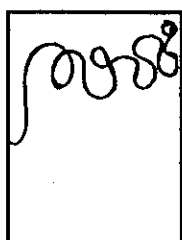
กลัว



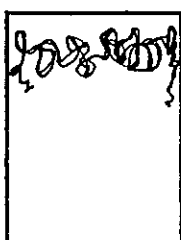
ฉุนเฉียว



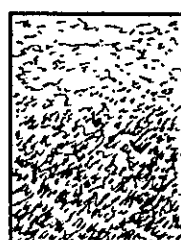
งง, สับสน



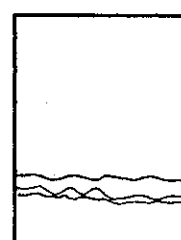
สนุก



หัวเราะ



ตกต่ำ



สงบ

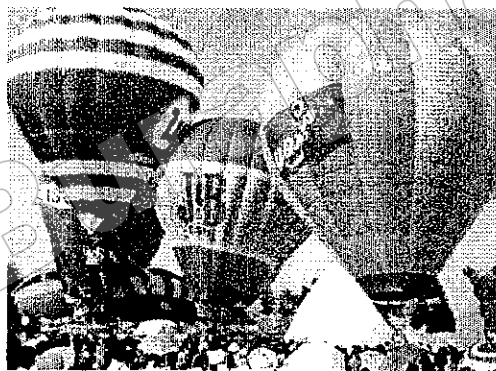
การจัดองค์ประกอบศิลป์ด้วยเส้น

การจัดองค์ประกอบศิลป์ คือ การนำเอาทัศนธาตุต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ เส้น สี น้ำหนัก ที่ว่าง และพื้นผิว มาประสานกันให้เป็นรูปทรงที่มีเอกภาพ มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการแสดงออก และจะต้องประกอบไปด้วยความสมดุล ความเป็นจุดเด่น สัดส่วนและจังหวะที่เหมาะสม ในการสร้างรูปทรงให้มีเนื้อหาเรื่องราวตามที่เรากำลังต้องการนั้นอาจใช้ทัศนธาตุเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งก็ได้ แต่โดยปกติจะใช้ร่วมกันหลายๆ อย่าง โดยมีบางธาตุเป็นเด่นบางธาตุเป็นรอง เช่น ใช้สีเป็นเด่น น้ำหนักเป็นรอง หรือใช้น้ำหนักเป็นเด่น สีเป็นรอง หรือใช้เส้นเป็นเด่น สีเป็นรอง เป็นต้น

เอกภาพ (Unity) หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความกลมกลืนสัมพันธ์กัน อยู่ในกลุ่มเดียวกันไม่กระจัดกระจาย แต่จะสัมพันธ์กันอย่างไรนั้น ไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอนตายตัว ขึ้นอยู่กับความคิดและการนำเสนอของผู้สร้างสรรค์ ในการจัดภาพที่ใช้เส้นให้เกิดเอกภาพอย่างสมบูรณ์นั้น จะต้องใช้เส้นในลักษณะขัดแย้งและประสานกันอย่างสมดุลและกลมกลืน โดยมีจังหวะการซ้ำในสัดส่วนที่พอเหมาะ และมีความเป็นจุดเด่น

ในงานศิลปะเส้นจะมีบทบาทสำคัญที่จะแสดงจังหวะลีลา แสดงการจัดแย้ง การประสานเชื่อมโยงหน่วยต่าง ๆ ให้เป็นรูปทรงที่มีเอกภาพ บอกความรู้สึกส่วนรวมของภาพ

เส้นกับความสมดุล

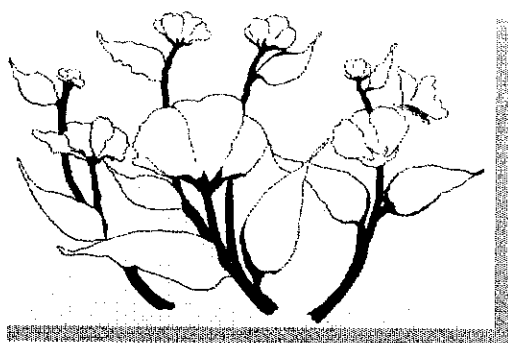


เส้นทำให้เกิดรูปทรง
ที่แสดงถึงความสมดุลแบบซ้ายขวาไม่เท่ากัน



เส้นทำให้เกิดรูปทรง
ที่แสดงถึงความสมดุลแบบซ้ายขวาเท่ากัน

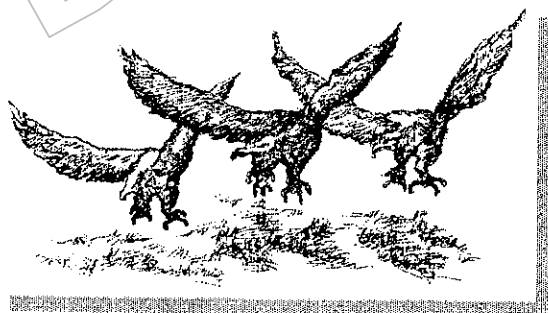
เส้นกับจิ้งหะ



เส้นทำหน้าทีสร้างจิ้งหะที่เรียงธรรมดา



เส้นทำหน้าทีสร้างจิ้งหะที่เรียงเชื่อมโยง



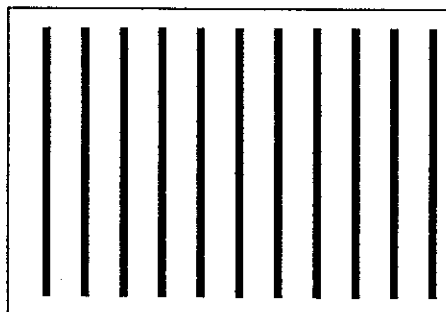
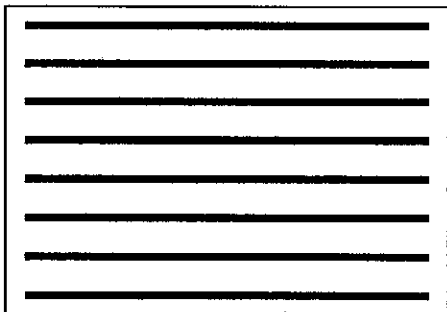
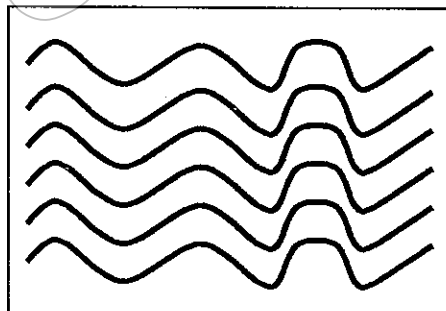
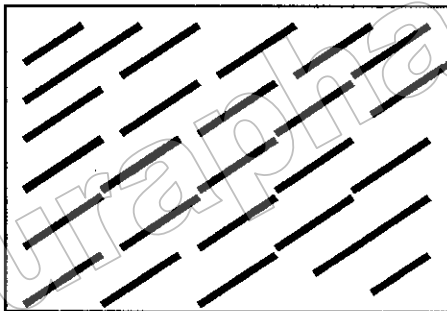
เส้นทำหน้าทีสร้างจิ้งหะที่เรียงตัววาง

เส้นกับจุดเด่นและจุดรอง



การเน้นจุดเด่นด้วยเส้น

เส้นกับความกลมกลืน



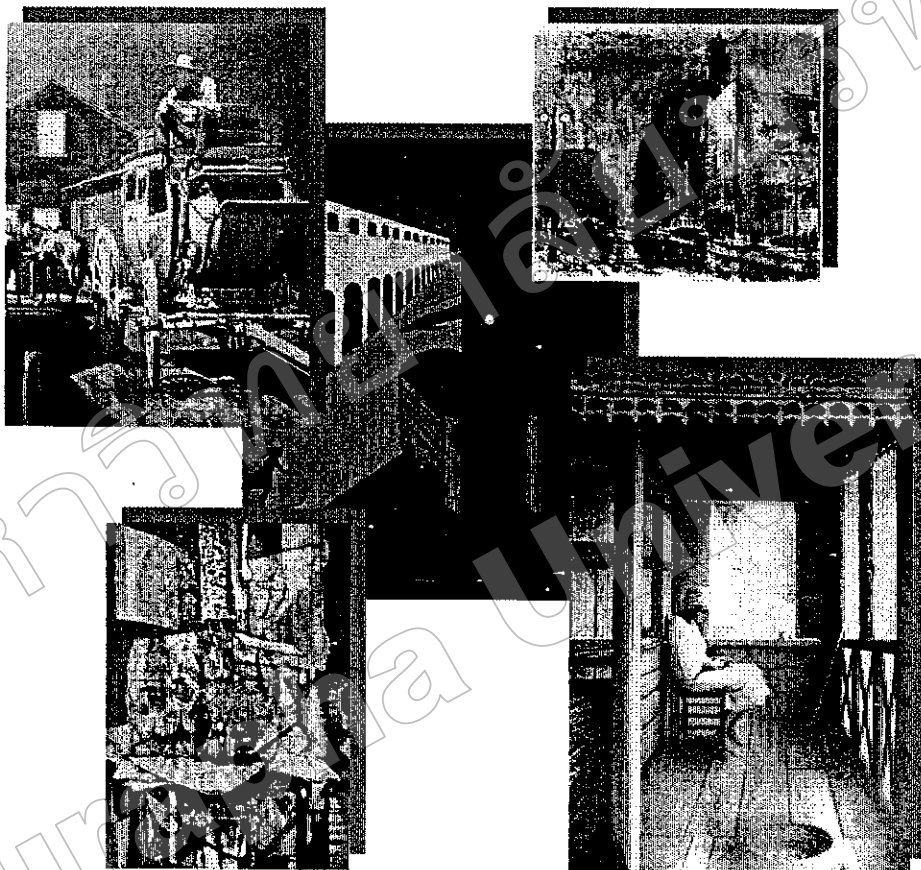
การใช้เส้นที่มีลักษณะประสานกลมกลืนกัน

คู่มือครูสำหรับการใช้แบบฝึกปฏิบัติ

โดยการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 2



“ที่ว่าง แสงเงา ความมืด”

คู่มือครูสำหรับการใช้แบบฝึกปฏิบัติ

โดยการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม

แบบฝึกปฏิบัติที่ 2

“ที่ว่าง แสงเงา ความมืด”

คำชี้แจง

แบบฝึกปฏิบัตินี้ นักเรียนจะได้เรียนรู้และทำกิจกรรมเกี่ยวกับการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องที่ว่าง และน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงา ดังต่อไปนี้

1. ฝึกกิจกรรมที่เกี่ยวกับที่ว่าง และน้ำหนัก โดยการนำน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงามาประกอบรวมกัน ทำให้เกิดที่ว่างได้อย่างเหมาะสม และแสดงการจัดองค์ประกอบในลักษณะต่าง ๆ เพื่อแสดงความรู้สึกลักษณะที่ตนต้องการ
2. การสร้างงานโดยการนำน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงามาประกอบรวมกัน ทำให้เกิดพื้นที่ว่างในลักษณะต่าง ๆ โดยการประยุกต์ใช้สีวัสดุต่าง ๆ ในการสร้างงานจิตรกรรม

จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังการฝึกปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนสามารถ

1. บอกความหมายของที่ว่าง และน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงาได้
2. บอกส่วนที่เป็นที่ว่าง และส่วนที่เป็นน้ำหนัก ในผลงานจิตรกรรมได้
3. บอกความสัมพันธ์ระหว่างส่วนที่เป็นที่ว่างและส่วนที่เป็นน้ำหนักในผลงานจิตรกรรมได้
4. บอกหน้าที่ของที่ว่างและน้ำหนักในผลงานจิตรกรรมได้
5. บอกลักษณะการจัดองค์ประกอบศิลป์ด้วยที่ว่าง และน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงา ในผลงานจิตรกรรมได้

6. จัดองค์ประกอบด้วยที่ว่าง และน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงา ให้ได้ภาพที่สมบูรณ์ได้

7. สร้างสรรค์ผลงานอิสระที่เกิดจากจินตนาการ และประสบการณ์ทางทัศนศิลป์ โดยใช้สื่อวัสดุต่าง ๆ ที่สามารถแสดงในเรื่องของที่ว่างและน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงาได้

8. บอกกระบวนการทำงาน และแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมของตนเองได้

แนวความคิดสำคัญ

ที่ว่าง เป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งขององค์ประกอบศิลป์ ที่ว่างเป็นทัศนธาตุที่ช่วยให้ทัศนธาตุอื่น ๆ แสดงตัวตนได้ เพราะที่ว่างก็คือพื้นที่ว่างที่พร้อมให้ทัศนธาตุต่าง ๆ รวมตัวกันเป็นผลงานทัศนศิลป์ นอกจากนี้ที่ว่างยังส่งผลต่อการสร้างสรรค์ผลงาน ในลักษณะที่ว่าเมื่อมีการรวมตัวของทัศนธาตุต่าง ๆ หนาแน่นมากเกินไปคือมีที่ว่างน้อย ก็จะส่งผลต่อความรู้สึก ทำให้รู้สึกอัดอัด ไม่สบายตา แต่ถ้ามีการรวมตัวของทัศนธาตุน้อยเกินไป ก็จะทำให้เกิดที่ว่างมาก ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเว้งว่าง โดดเดี่ยว น่ากลัว เป็นต้น

น้ำหนัก เป็นส่วนประกอบอีกอย่างหนึ่งขององค์ประกอบศิลป์ น้ำหนักเป็นทัศนธาตุที่ทำให้ผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นมีชีวิตชีวามากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่าสามารถสัมผัสถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์ผลงานว่ารู้สึกอย่างไรได้

นักเรียนจะได้ฝึกปฏิบัติการนำเนื้อหาของที่ว่าง และน้ำหนัก มาจัดองค์ประกอบของภาพในลักษณะต่าง ๆ โดยผลงานจิตรกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นจะต้องเน้นเรื่องของน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงามาสร้างงานที่ทำให้เกิดที่ว่างในลักษณะต่าง ๆ โดยใช้วัสดุต่าง ๆ ตามความต้องการของนักเรียน และให้สร้างสรรค์ในลักษณะที่มีเรื่องของที่ว่างและน้ำหนักเป็นแกนหลักในผลงานจิตรกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของที่ว่าง และน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงาได้ด้วยการฝึกปฏิบัติจากการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริงของนักเรียน

เวลาที่ใช้

อภิปรายก่อนฝึก	10 นาที
ฝึกปฏิบัติ	40 นาที
อภิปรายหลังฝึกปฏิบัติ	10 นาที
สร้างสรรค์ผลงาน	40 นาที
อภิปรายหลังการสร้างสรรค์งาน	10 นาที
วัดผลประเมินผล	10 นาที (รวม 120 นาที)

สื่อและวัสดุอุปกรณ์

1. อุปกรณ์การวาดภาพ ได้แก่ กระดาษ 80 ปอนด์ ดินสอ ยางลบ ฯลฯ
2. วัสดุต่าง ๆ ที่นำมาสร้างสรรค์ผลงาน เช่น
 - ถ่านเกรยอง
 - สีโปสเตอร์ หรือสีน้ำ
 - กระดาษโทนสีต่าง ๆ
 - ฯลฯ

การเตรียมการของครูล่วงหน้า

1. ให้นักเรียนศึกษาแบบฝึกปฏิบัติโดยการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม ชุดที่ 2 และศึกษาเอกสารอ่านประกอบล่วงหน้า 1 สัปดาห์
2. ให้นักเรียนเตรียมอุปกรณ์การวาดภาพ และวัสดุที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมเรื่องที่วาง และนำหนักอ่อนแก่ของแสงเงา ตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน
3. เตรียมสถานที่ให้เด็กฝึกปฏิบัติกิจกรรม
4. เตรียมอุปกรณ์การวาดเขียน เช่น กระดาษ 80 ปอนด์ กาวลาเท็กซ์ ฯลฯ

5. เตรียมเอกสารที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ แบบแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ของนักเรียน ให้ครบจำนวนนักเรียน

6. เตรียมแบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์ให้พร้อม เพื่อประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนในขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

อภิปรายก่อนฝึก (10 นาที)

1. ครูนำอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องที่ว่าง และน้ำหนักร่อนแก่ของแสงเงา เป็นการสรุปจากเอกสารอ่านประกอบ
2. ให้นักเรียนอภิปรายสรุปแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ว่าง และน้ำหนัก ตามความเข้าใจของตนเอง
3. ให้นักเรียนบอกลักษณะของที่ว่าง และน้ำหนัก ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน (เป็นการนำเข้าสู่กิจกรรม)

การดำเนินกิจกรรมฝึกปฏิบัติ (40 นาที)

กิจกรรมที่ 1 ให้นักเรียนสำรวจบริเวณภายในโรงเรียน แล้วบอกได้ว่าเห็นบริเวณพื้นที่ว่าง และบริเวณที่เป็นน้ำหนักร่อนแก่ของแสงเงาในลักษณะใด บอกมาคนละ 1 อย่าง อธิบายและร่างภาพประกอบพอคร่าว ๆ (ใช้เวลา 5 นาที)

กิจกรรมที่ 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คน แล้วทำท่าทางประกอบการสร้างที่ว่าง และบอกบริเวณที่สามารถเกิดน้ำหนักร่อนแก่ของแสงเงา ในท่าทางดังกล่าว แล้วจดบันทึกพร้อมวาดภาพประกอบพอคร่าว ๆ (ใช้เวลา 5 นาที)

กิจกรรมที่ 3 ให้นักเรียนดูผลงานตัวอย่าง 4 ภาพ แล้วสามารถบอกได้ว่าส่วนใดของภาพเป็นที่ว่าง ส่วนใดเป็นน้ำหนักร่อนแก่ของแสงเงา พร้อมทั้งอธิบายการเกิดของที่ว่าง และน้ำหนักร่อนแก่ของแสงเงาของภาพดังกล่าว และบอกได้ว่าภาพดังกล่าวมีการจัดองค์ประกอบอย่างไร (ใช้เวลา 10 นาที)

กิจกรรมที่ 4 ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการสร้างภาพโดยใช้รูปทรงอิสระที่สามารถแสดงออกในเรื่องของที่ว่าง และน้ำหนักของแสงเงาได้ชัดเจน โดยใช้การจัดองค์ประกอบของภาพ ซึ่งได้แก่ ความสมดุล จุดเด่นและจุดรอง จังหวะ และความกลมกลืน ในการกำหนดหัวข้อของการสร้างสรรค์ทั้งหมดจำนวน 4 ภาพ (ใช้เวลา 20 นาที)

อภิปรายหลังการฝึกปฏิบัติการกิจกรรม (ใช้เวลา 10 นาที)

ร่วมกันสรุปและอภิปรายการฝึกปฏิบัติการกิจกรรม โดยการอธิบายกระบวนการทำงาน และอธิบายความรู้สึกความคิดที่มีต่อที่ว่าง และน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงา ที่สร้างขึ้นว่าให้ความรู้สึกอย่างไร ใช้ลักษณะของการจัดองค์ประกอบศิลป์อย่างไร พบเห็นในธรรมชาติอย่างไรบ้าง

การสร้างสรรค์ผลงาน (ใช้เวลา 40 นาที)

กิจกรรมที่ 5 ให้นักเรียนนำความรู้เรื่องที่ว่าง และน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงามาสร้างสรรค์ผลงานตามความต้องการของตนเองให้มีเนื้อหาเรื่องราวอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยให้นำหลักองค์ประกอบของการจัดภาพในลักษณะต่าง ๆ มาใช้ในการสร้างภาพ และสามารถอธิบายได้ว่าทำไมถึงสร้างภาพในลักษณะดังกล่าว นอกจากนี้จะต้องแสดงความคิดเห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกที่ได้จากภาพที่ตนเองสร้างขึ้นได้

อภิปรายหลังการสร้างสรรค์ผลงาน (ใช้เวลา 10 นาที)

อธิบายกระบวนการทำงาน ความประทับใจ ตลอดจนอุปสรรคในการทำงาน โดยแบบแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์

การวัดผลประเมินผล (10 นาที)

1. สังเกตพฤติกรรมในขณะปฏิบัติการกิจกรรมของนักเรียน
2. ตรวจสอบแบบแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ด้วยตนเองของนักเรียน
3. ตรวจสอบผลงานและกระบวนการทำงานของนักเรียน โดยแบบประเมินการปฏิบัติการกิจกรรมทัศนศิลป์

แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์
แบบฝึกปฏิบัติชุดที่ 2 “ที่ว่าง แสงเงา ความมืด”

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....สาระทัศนศิลป์

ชื่อผลงาน.....

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามลำดับความสามารถ

รายงานการประเมิน	ระดับความสามารถ			
	4 ดีมาก	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรปรับปรุง
1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับที่ว่าง และน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงา				
2. ทักษะการใช้ที่ว่าง และน้ำหนัก				
3. การจัดภาพ (การจัดองค์ประกอบศิลป์)				
3.1 เอกภาพ				
3.2 ความสมดุล				
3.3 จังหวะและจุดเด่น				
3.4 ความกลมกลืน				
4. เนื้อหา เรื่องราว				
5. ความคิดสร้างสรรค์				
6. การใช้วัสดุอุปกรณ์				
7. ความประณีต สะอาด สวยงาม				
8. ชื่นชม และภาคภูมิใจในผลงาน				
รวม				
รวมทั้งหมด				

ความคิดเห็นของครูผู้สอน/ผู้ประเมิน.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

ครูผู้ประเมิน

เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์
แบบฝึกปฏิบัติชุดที่ 2 “ที่ว่าง แสงเงา ความมืด”

คำชี้แจง พิจารณาการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์ตามหัวข้อต่อไปนี้ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

รายการ	เกณฑ์ระดับความสามารถ			
	4	3	2	1
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง
1.ความเข้าใจเกี่ยวกับที่ว่าง และน้ำหนัก	สามารถบอกได้ว่าภาพที่สร้างขึ้นส่วนไหนคือที่ว่าง และส่วนไหนคือน้ำหนัก มากกว่า 6 ที่	สามารถบอกได้ว่าภาพที่สร้างขึ้นส่วนไหนคือที่ว่าง ส่วนไหนคือน้ำหนัก จำนวน 4 ที่	สามารถบอกได้ว่าภาพที่สร้างขึ้นส่วนไหนคือที่ว่าง ส่วนไหนคือน้ำหนัก จำนวน 2 ที่	สามารถบอกได้ว่าภาพที่สร้างขึ้นส่วนไหนคือที่ว่าง ส่วนไหนคือน้ำหนัก ต่ำกว่า 2 ที่
2. ทักษะการใช้ที่ว่างและน้ำหนัก	สามารถใช้ที่ว่างและน้ำหนักได้เหมาะสม เนื้อหาเรื่องราวต่างๆ ได้เป็นอย่างดี	สามารถใช้ที่ว่างและน้ำหนัก ได้เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราว ได้พอสมควร	สามารถใช้ที่ว่างและน้ำหนักได้เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวบ้าง	ไม่สามารถใช้ที่ว่างและน้ำหนักให้เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวได้เลย
3. การจัดภาพ (การจัดองค์ประกอบศิลป์)				
3.1 เอกภาพ	มีความเหมาะสมกับกับกระดาษ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียว ทั้งรูปร่าง-รูปทรงและเนื้อเรื่องเป็นอย่างดี	มีความเหมาะสมกับกับกระดาษ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งรูปร่าง-รูปทรง และเนื้อเรื่องพอสมควร	ไม่มีความเหมาะสมกับกับกระดาษ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งรูปร่าง-รูปทรง และเนื้อเรื่องน้อย	ไม่มีความเหมาะสม ไม่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียว
3.2 ความสมดุล	ภาพมีความสอดคล้องกัน มีความเท่ากัน และถ่วงเพื่อให้เกิดความเท่ากันเป็นอย่างดี	ภาพมีความสอดคล้องกัน มีความเท่ากัน และถ่วงเพื่อให้เกิดความเท่ากันพอสมควร	ภาพไม่มีความความสอดคล้องกัน มีความเท่ากันและถ่วงเพื่อให้เกิดความเท่ากันน้อย	ภาพไม่มีความสอดคล้องกันและไม่เท่ากันหรือถ่วงเพื่อให้เกิดความเท่ากัน
3.3 จังหวะและจุดเด่น	ที่ว่างและน้ำหนักมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน มีการเคลื่อนไหว และจัดวางเป็นระบบ เป็นอย่างดี	ที่ว่างและน้ำหนักมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน มีความเคลื่อนไหว และจัดวางเป็นระบบพอสมควร	ที่ว่างและน้ำหนักมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ที่ความเคลื่อนไหว และจัดวางเป็นระบบ น้อย	ไม่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันของที่ว่างและน้ำหนักไม่มีความเคลื่อนไหว จัดวางไม่เป็นระบบ
3.4 ความกลมกลืน	มีการประสานกลมกลืนกันของที่ว่าง และน้ำหนักได้อย่างเหมาะสม เป็นอย่างดี	มีการประสานกลมกลืนกันของที่ว่าง และน้ำหนักพอสมควร	มีการประสานกลมกลืนกันของที่ว่างและน้ำหนัก น้อย	ไม่มีการประสานกลมกลืนกันของที่ว่างและน้ำหนัก

รายการ	เกณฑ์ระดับความสามารถ			
	4	3	2	1
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง
4. เนื้อหาเรื่องราว	การสร้างงานมีเนื้อหาเรื่องราวรองรับ และที่มาของเนื้อหาเรื่องราวครบถ้วน	การสร้างงานมีเนื้อหาเรื่องราวรองรับ และที่มาพอสมควร	การสร้างงานมีเนื้อหาเรื่องราว และที่มา น้อย	การสร้างงานไม่มีเนื้อหาเรื่องราว และที่มา
5. ความคิดสร้างสรรค์	เป็นความคิดของตนเอง มีความแปลกใหม่ ไม่เหมือนใครเป็นลักษณะที่โดดเด่น	ดัดแปลงบางส่วนจากสิ่งรอบตัว และสิ่งที่พบเห็นนำมาคิด และจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงาน	ลอกแบบจากภาพบางส่วนโดยใช้ความคิดของตนเองประยุกต์ให้เหมาะสมในการสร้างสรรค์ผลงาน	ลอกเลียนแบบจากภาพทั้งหมด โดยไม่ใช้ความคิดของตนเองเลย
6. การใช้วัสดุอุปกรณ์	ใช้วัสดุอุปกรณ์ได้เหมาะสมกับวิธีการสร้างภาพ มีความพร้อมในการใช้งานครบถ้วน	ใช้อุปกรณ์ได้เหมาะสม บางชนิด มีความพร้อมในการใช้งาน	ใช้อุปกรณ์ได้เหมาะสม บางชนิด ไม่มีความพร้อมในการใช้งาน	ใช้อุปกรณ์ไม่เหมาะสม ไม่มี ความพร้อมในการใช้งานเลย
7. ความประณีต สะอาด สวยงาม	สื่อความหมายได้ชัดเจน สวยงาม สะอาด ประณีต เสร็จสมบูรณ์	สื่อความหมายได้ชัดเจน สวยงาม ประณีตเสร็จสมบูรณ์	สื่อความหมายได้พอสมควร งานเสร็จ ไม่ประณีต	ไม่สื่อความหมาย ไม่สวยงาม งานไม่เสร็จ
8. ชื่นชม และภาคภูมิใจในผลงาน	พอใจในผลงานที่สร้างขึ้น ภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และชื่นชมผลงานของตนเองและผู้อื่นอย่างเต็มที่	พอใจในผลงานที่สร้างขึ้น ภูมิใจและชื่นชมผลงานของตนเอง ชื่นชมผลงานของผู้อื่น พอสมควร	พอใจในผลงานที่สร้างขึ้น ภูมิใจในผลงานของตนเอง และผลงานผู้อื่น น้อยมาก	ไม่ภูมิใจและไม่ชื่นชมในผลงานของตนเองและผลงานของผู้อื่น

แบบฝึกปฏิบัติ

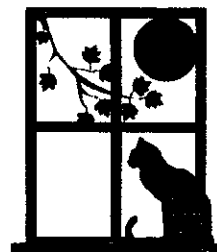
การนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 2



“ที่ว่าง แสงเงา ความมืด”



แบบฝึกปฏิบัติโดยการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม สำหรับนักเรียน

แบบฝึกปฏิบัติที่ 2

“ที่ว่าง แสงเงา ความมืด”

จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังการฝึกปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนสามารถ

1. บอกคุณลักษณะของที่ว่าง และน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงาได้
2. บอกส่วนที่เป็นที่ว่าง และส่วนที่เป็นน้ำหนัก ในผลงานจิตรกรรมได้
3. บอกความสัมพันธ์ระหว่างส่วนที่เป็นที่ว่างและส่วนที่เป็นน้ำหนักในผลงานจิตรกรรมได้
4. บอกหน้าที่ของที่ว่างและน้ำหนักในผลงานจิตรกรรมได้
5. บอกลักษณะการจัดองค์ประกอบศิลป์ด้วยที่ว่าง และน้ำหนัก ในผลงานจิตรกรรมได้
6. จัดองค์ประกอบของภาพด้วยที่ว่าง และน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงา ให้ได้ภาพที่สมบูรณ์ได้
7. สร้างสรรค์ผลงานอิสระที่เกิดจากจินตนาการ และประสบการณ์ทางทัศนศิลป์ โดยใช้สื่อวัสดุต่าง ๆ ที่สามารถแสดงในเรื่องของที่ว่างและน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงาได้
8. บอกกระบวนการทำงาน และแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมของตนเองได้

เวลาที่ใช้

อภิปรายก่อนฝึก	10 นาที
ฝึกปฏิบัติ	40 นาที
อภิปรายหลังฝึกปฏิบัติ	10 นาที
สร้างสรรค์ผลงาน	40 นาที
อภิปรายหลังการสร้างสรรค์งาน	10 นาที
วัดผลประเมินผล	10 นาที (รวม 120 นาที)

สื่อและวัสดุอุปกรณ์

1. อุปกรณ์การวาดภาพ ได้แก่ กระดาษ 80 ปอนด์ ดินสอ ยางลบ พู่กัน ฯลฯ

1. วัสดุต่าง ๆ ที่นำมาสร้างสรรค์ผลงาน เช่น

- ถ่านแกรยอ
- สีโปสเตอร์ หรือสีน้ำ
- กระดาษสีต่าง ๆ
- ฯลฯ

การเตรียมการล่วงหน้า

1. ให้นักเรียนศึกษาแบบฝึกปฏิบัติโดยการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม ชุดที่ 2 และศึกษาเอกสารอ่านประกอบล่วงหน้า 1 สัปดาห์

2. ให้นักเรียนเตรียมอุปกรณ์การวาดภาพ และวัสดุต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมเรื่องที่ว่าง และนำหน้าท่อนแก่ของแสงเงา ตามความสนใจของแต่ละบุคคล

การวัดผลและประเมิน

1. สังเกตพฤติกรรมในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. ตรวจสอบแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ของนักเรียน
3. ตรวจสอบผลงานและกระบวนการทำงานของนักเรียน โดยแบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์

กิจกรรมการฝึกปฏิบัติ

ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 ให้นักเรียนสำรวจบริเวณภายในโรงเรียน แล้วบอกได้ว่าเห็นบริเวณพื้นที่ว่าง และบริเวณที่เป็นน้ำหนักร้อนแก่ของแสงเงาในลักษณะใด บอกมาคนละ 1 อย่าง อธิบายและร่างภาพประกอบพอคร่าว ๆ (ใช้เวลา 5 นาที)

กิจกรรมที่ 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คน แล้วทำท่าทางประกอบการสร้างที่ว่าง และบอกบริเวณที่สามารถเกิดน้ำหนักของแสงเงา ในท่าทางดังกล่าว แล้วจับบันทึกพร้อมวาดภาพประกอบพอคร่าว ๆ (ใช้เวลา 5 นาที)

กิจกรรมที่ 3 ให้นักเรียนดูผลงานตัวอย่าง 3 ภาพ แล้วสามารถบอกได้ว่าส่วนใดของภาพเป็นที่ว่าง ส่วนใดเป็นน้ำหนักร้อนแก่ของแสงเงา พร้อมทั้งอธิบายการเกิดของที่ว่าง และน้ำหนักร้อนแก่ของแสงเงาของภาพดังกล่าว (ใช้เวลา 10 นาที)

กิจกรรมที่ 4 ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการสร้างภาพโดยใช้รูปทรงอิสระที่สามารถแสดงออกในเรื่องของที่ว่าง และน้ำหนักของแสงเงาได้ชัดเจน โดยใช้การจัดองค์ประกอบของภาพ ซึ่งได้แก่ ความสมดุล จุดเด่นและจุดรอง จังหวะ และความกลมกลืน ในการกำหนดหัวข้อของการสร้างสรรค์ทั้งหมดจำนวน 4 ภาพ (ใช้เวลา 30 นาที)

กิจกรรมที่ 5 ให้นักเรียนนำความรู้เรื่องที่ว่าง และน้ำหนักร้อนแก่ของแสงเงามาสร้างสรรค์ผลงานตามความต้องการของตนเองให้มีเนื้อหาเรื่องราวอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการนำหลักองค์ประกอบของการจัดภาพในลักษณะต่าง ๆ มาใช้ในการสร้างภาพ และสามารถอธิบายได้ว่าทำไมถึงสร้างภาพในลักษณะดังกล่าว นอกจากนี้จะต้องแสดงความคิดเห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกที่ได้จากภาพที่ตนเองสร้างขึ้นได้ (ใช้เวลา 50 นาที)

กิจกรรมการฝึกปฏิบัติ ชุดที่ 2 “ที่ว่าง แสงเงา ความมืด”

กิจกรรมที่ 1 ให้นักเรียนสำรวจบริเวณภายในโรงเรียน แล้วบอกได้ว่าเห็นบริเวณพื้นที่ว่าง และบริเวณที่เป็นน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงาในลักษณะใด บอกมาคนละ 1 อย่าง อธิบายและร่างภาพประกอบพอคร่าว ๆ (ใช้เวลา 5 นาที)

ชื่อ.....

เลขที่.....

กิจกรรมที่ 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน แล้วทำท่าทางประกอบการสร้างที่ว่าง และบอกบริเวณที่สามารถเกิดน้ำหนักของแสงเงา ในท่าทางดังกล่าว แล้วจดบันทึกพร้อมวาดภาพประกอบพอคร่าวๆ (ใช้เวลา 5 นาที)

ชื่อกลุ่ม.....
 ชื่อ.....เลขที่.....
 ชื่อ.....เลขที่.....
 ชื่อ.....เลขที่.....
 ชื่อ.....เลขที่.....
 ชื่อ.....เลขที่.....

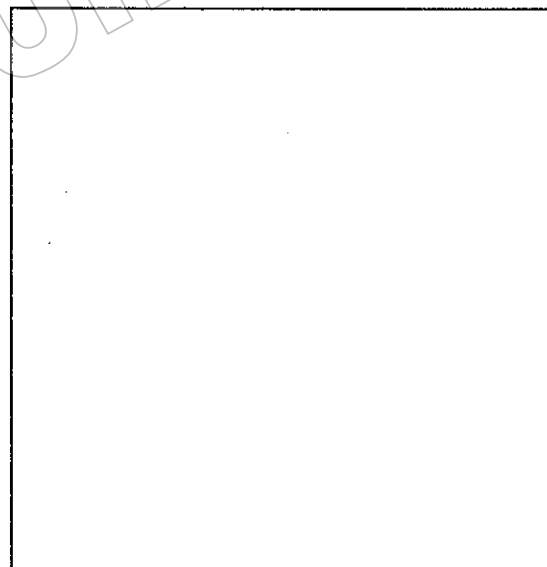
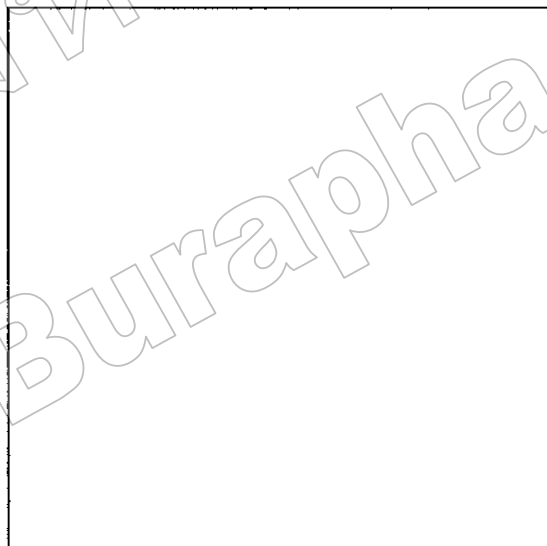
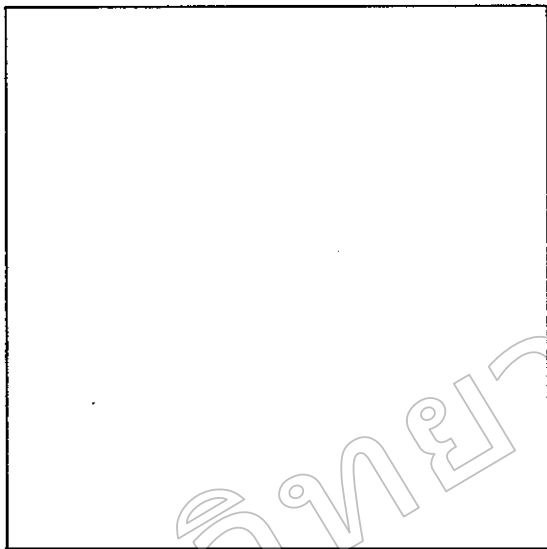
กิจกรรมที่ 3 ให้นักเรียนดูผลงานตัวอย่าง 3 ภาพ แล้วสามารถบอกได้ว่า
 ส่วนใดของภาพเป็นที่ว่าง ส่วนใดเป็นน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงา พร้อมทั้งอธิบายการ
 เกิดของที่ว่าง และน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงาของภาพดังกล่าว (ใช้เวลา 10 นาที)
 ภาพที่ 1 “ถนนลึกลับ พ.ศ. 2527” ของ จอร์ โจ เดอ ชิริโก

ภาพที่ 2 “Illustration” ของ Donald Teague

ภาพที่ 3 “ภาวะของจิตใต้สำนึก” ของ เกียรติศักดิ์ ชานนารณ

ชื่อ.....เลขที่.....

กิจกรรมที่ 4 ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการสร้างภาพโดยใช้รูปทรงอิสระที่สามารถแสดงออกในเรื่องของที่ว่าง และน้ำหนักของแสงเงาได้ชัดเจน โดยใช้การจัดองค์ประกอบของภาพ ซึ่งได้แก่ ความสมดุล จุดเด่นและจุดรอง จังหวะ และความกลมกลืน ในการกำหนดหัวข้อของการสร้างสรรค์ทั้งหมดจำนวน 4 ภาพ (ใช้เวลา 30 นาที)



ชื่อ.....

เลขที่.....

กิจกรรมที่ 5 ให้นักเรียนนำความรู้เรื่องที่ว่าง และนำหน้าก่อนแก่ของแสงเงามาสร้างสรรค์ผลงานตามความต้องการของตนเองให้มีเนื้อหาเรื่องราวอย่างใดอย่างหนึ่งโดยการนำหลักองค์ประกอบของการจัดภาพในลักษณะต่าง ๆ มาใช้ในการสร้างภาพ และสามารถอธิบายได้ว่าทำไมถึงสร้างภาพในลักษณะดังกล่าว นอกจากนี้จะต้องแสดงความคิดเห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกที่ได้จากภาพที่ตนเองสร้างขึ้นได้ (ใช้เวลา 50 นาที)



ชื่อภาพ.....เจ้าของภาพ.....

ความหมาย.....

.....

กระบวนการทำงาน.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์

กิจกรรมฝึกปฏิบัติชุดที่ 2 “ทิวัง แสงเงา ความมืด”

ให้นักเรียนตอบคำถามเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่ตนเองสร้างขึ้น ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนวางแผนการทำงานอย่างไร.....
.....
.....
2. นักเรียนได้แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชิ้นนี้มาจากอะไร.....
.....
.....
3. นักเรียนเลือกสรรวัสดุมาใช้ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้หรือไม่.....
.....
.....
4. ในระหว่างกระบวนการทำงานมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร.....
.....
.....
5. นักเรียนแก้ไขปัญหาในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานอย่างไรบ้าง.....
.....
.....
6. สิ่งใดที่นักเรียนชอบและภูมิใจมากที่สุดในการสร้างผลงานชิ้นนี้.....
.....
.....
7. สิ่งใดที่นักเรียนไม่ชอบและอยากแก้ไขมากที่สุดในงานชิ้นนี้.....
.....
.....
8. นักเรียนมีความสุข หรือสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงานชิ้นนี้หรือไม่ อย่างไร.....
.....
.....
9. นักเรียนใช้เวลาในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้เท่าใด.....
10. นักเรียนคิดว่าจะให้คะแนนผลงานที่ตนเองสร้างสรรค์ชิ้นนี้เท่าไร.....(คะแนนเต็ม 10)
เพราะเหตุใด.....
11. ถ้ามีเวลาและ โอกาส นักเรียนคิดว่าจะแก้ไขปรับปรุงผลงานชิ้นนี้เพิ่มเติมหรือไม่ เพราะเหตุใด.....
.....

ชื่อ.....เลขที่.....

เอกสารอ่านประกอบ

แบบฝึกปฏิบัติ

โดยการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม

ชุดที่ 2



“ที่ว่าง แสงเงา ความมืด”

จุฑาภรณ์ กองกลิ่น



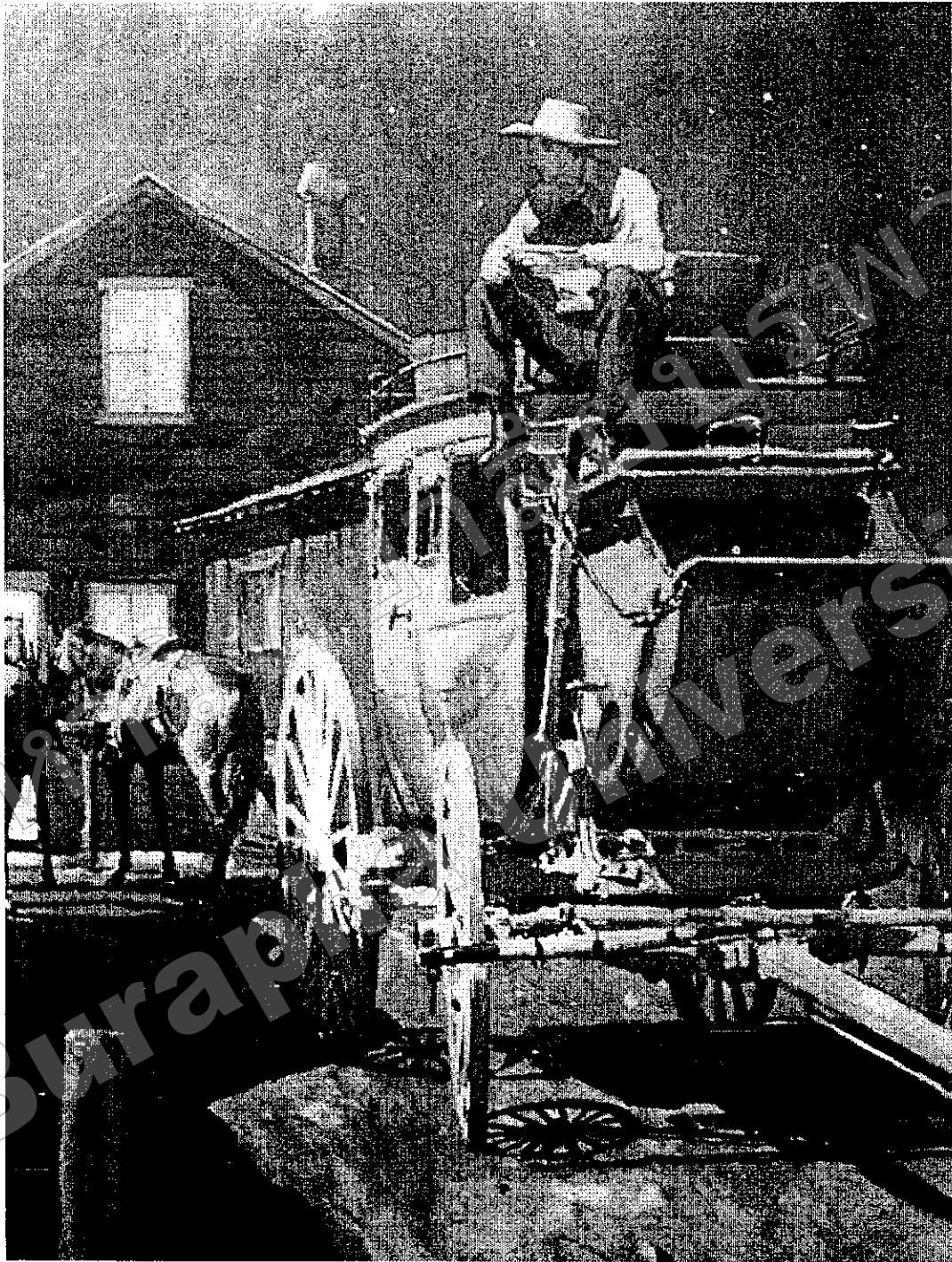
ชื่อภาพ : ถนนดีกลับ พ.ศ.2527

ของ จอร์โจ เคอ ซิริโค

ขนาด $33\frac{1}{2} \times 27\frac{1}{4}$ นิ้ว

สถานสะสมภาพเรเซอร์, เมืองแคนาน

มลรัฐคอนเนคติกัต.



ชื่อภาพ : Illustration

ของ Donald Teague.

เทคนิค สีน้ำ



ชื่อภาพ : ภาวะของจิตใต้สำนึก
ของ เกียรติศักดิ์ ชานนารอด

เอกสารอ่านประกอบ

เรื่อง ที่ว่าง

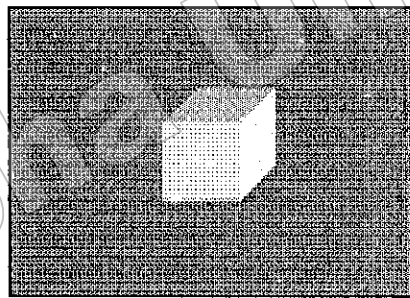
ที่ว่าง (Space)

ที่ว่าง หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ช่องไฟ” คือ ส่วนพื้นที่ที่ไม่ต้องมียอดประกอบใดๆ ตั้งอยู่ ในงานทัศนศิลป์ ถ้ารูปกินเนื้อที่มาก มีที่ว่างน้อย จะทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัด แน่น สับสน ฯลฯ แต่ถ้ามีที่ว่างมากเกินไป การรับรู้จะมีความรู้สึกโล่ง อ่างว้าง หดหู่ ฯลฯ ดังนั้นการแบ่งที่ว่าง จึงต้องให้ความสมดุล คือ พื้นที่ของที่ว่างกับรูปจะต้องได้สัดส่วนกัน

ที่ว่างตามปกติจะกว้างขวางจนหาขอบเขตไม่ได้ เป็นที่สิ่งทั้งหลายดำรงอยู่ ที่ว่างเป็นทัศนธาตุที่มองไม่เห็น จะปรากฏตัวก็ต่อเมื่อมีทัศนธาตุอื่น ๆ มากำหนดรูปร่าง หรือรูปทรง ที่ว่างจริงเปรียบเสมือนสนามหรือเวทีที่ให้ทัศนธาตุอื่น ๆ ลงมาแสดงหรือปรากฏตัวในบทบาทของรูปทรง ในงานจิตรกรรมใช้ที่ว่างนี้เป็น 2 มิติ แต่อาจทำให้เกิดการลงตาเป็น 3 มิติได้ ด้วยวิธีการประกอบกันของทัศนธาตุต่าง ๆ

การเกิดของที่ว่าง

1. เมื่อรูปทรงเกิดขึ้นในที่ว่าง ผิวนอกทั้งหมดของรูปทรงจะถูกห้อมล้อมอย่างแนบสนิทด้วยที่ว่างทันที



สีเทา คือ ที่ว่างที่ห้อมล้อมลูกบาศก์

2. ระยะห่างระหว่างรูปทรงทำให้เกิดที่ว่าง บางครั้งเรียกว่า ช่องไฟ เช่น ช่องไฟระหว่างตัวอักษรในการเขียนหนังสือ หรือช่องไฟในลายไทย



3. ปริมาตรของที่ว่างที่ถูกห้อมล้อมด้วยขอบเขต ได้แก่ ที่ว่างภายในวัตถุหรือรูปร่าง เช่น ที่ว่างภายในห้องหนึ่งห้องที่ถูกห้อมล้อมด้วยผนัง พื้น และเพดาน ที่ว่างภายในอุโมงค์ หรือที่ว่างภายในรูปทรงขนาดใหญ่ที่ทำด้วยวัสดุสังเคราะห์ให้คนเข้าไปอยู่ข้างในได้ ฯลฯ



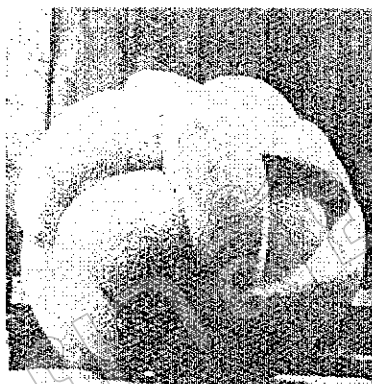
สี่เทา คือ บริเวณของที่ว่างที่ถูกห้อมล้อมด้วยขอบเขต

เอกสารอ่านประกอบ

เรื่อง น้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงา

น้ำหนักอ่อนแก่ (Tone)

น้ำหนัก คือ ความอ่อนแก่ของบริเวณที่ถูกแสงสว่าง และบริเวณที่เป็นเงาของวัตถุ หรือการระบายสีให้มีผลเป็นความอ่อนแก่ของสีหนึ่ง หรือหลายสี



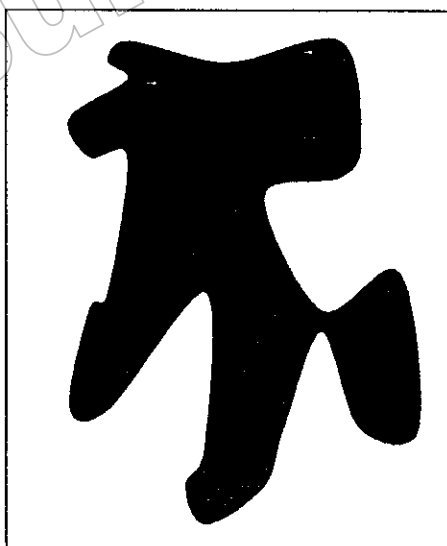
แสดงบริเวณมืดและสว่างของภาพ



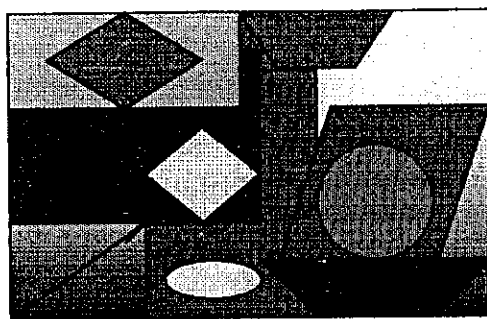
แสดงความอ่อนแก่ของสีเทาลำดับต่าง ๆ จากดำไปขาว

หน้าที่ของน้ำหนัก

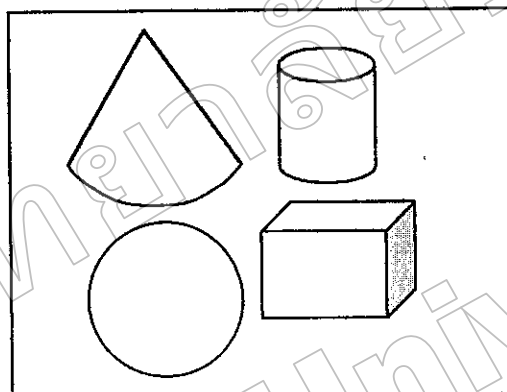
1. ให้ความแตกต่างระหว่างรูปกับพื้น หรือรูปทรงกับที่ว่าง



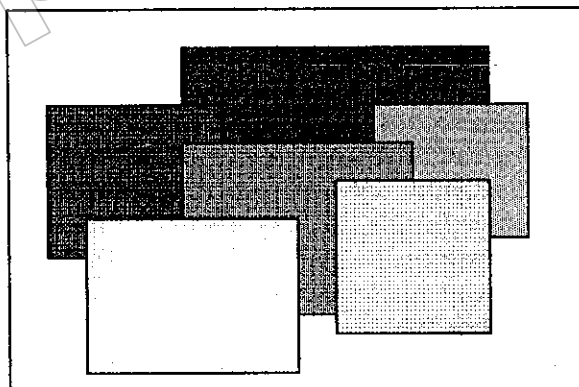
2. ให้ความเป็น 2 มิติ แก่รูปทรง



3. ให้ความเป็น 3 มิติ แก่รูปทรง



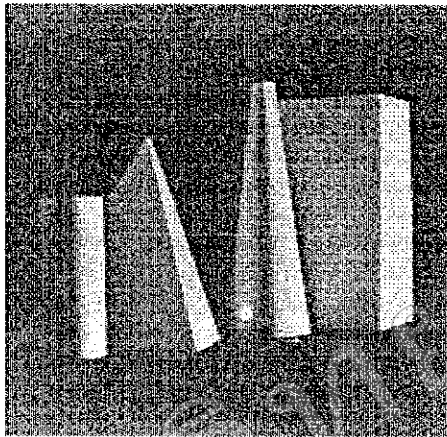
4. ให้ความลึกในภาพ



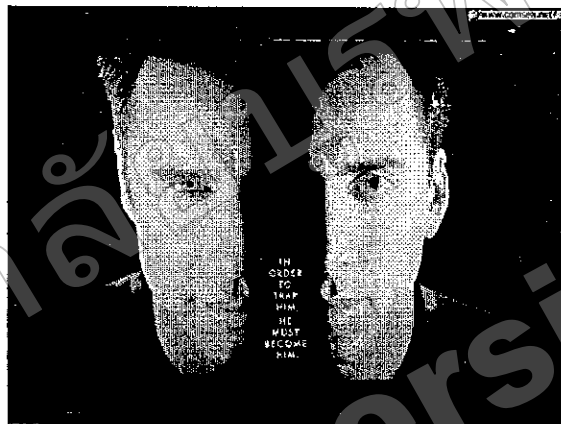
การจัดองค์ประกอบศิลป์ด้วยที่ว่าง และน้ำหนัก

การจัดองค์ประกอบของภาพให้มีที่ว่าง และน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงาที่พอเหมาะจะทำให้ได้ผลงานทัศนศิลป์ที่มีความลงตัว งดงามและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ที่ว่างและน้ำหนักกับความสมดุล

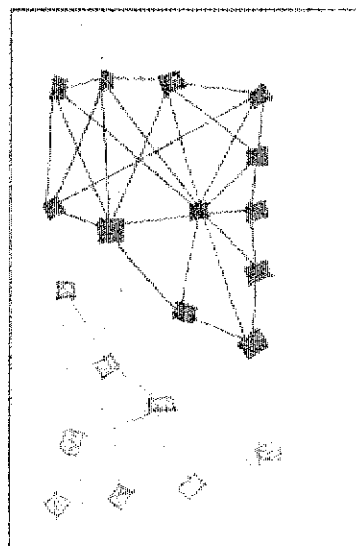
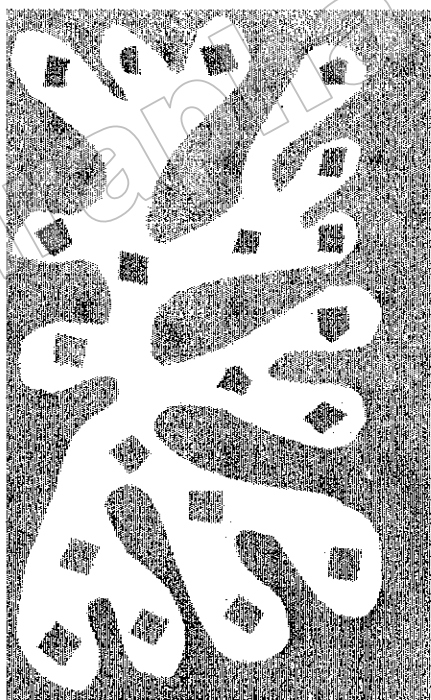


สมดุลแบบสองข้างไม่เท่ากัน



สมดุลแบบสองข้างเท่ากัน

ที่ว่างและน้ำหนักกับจังหวะ



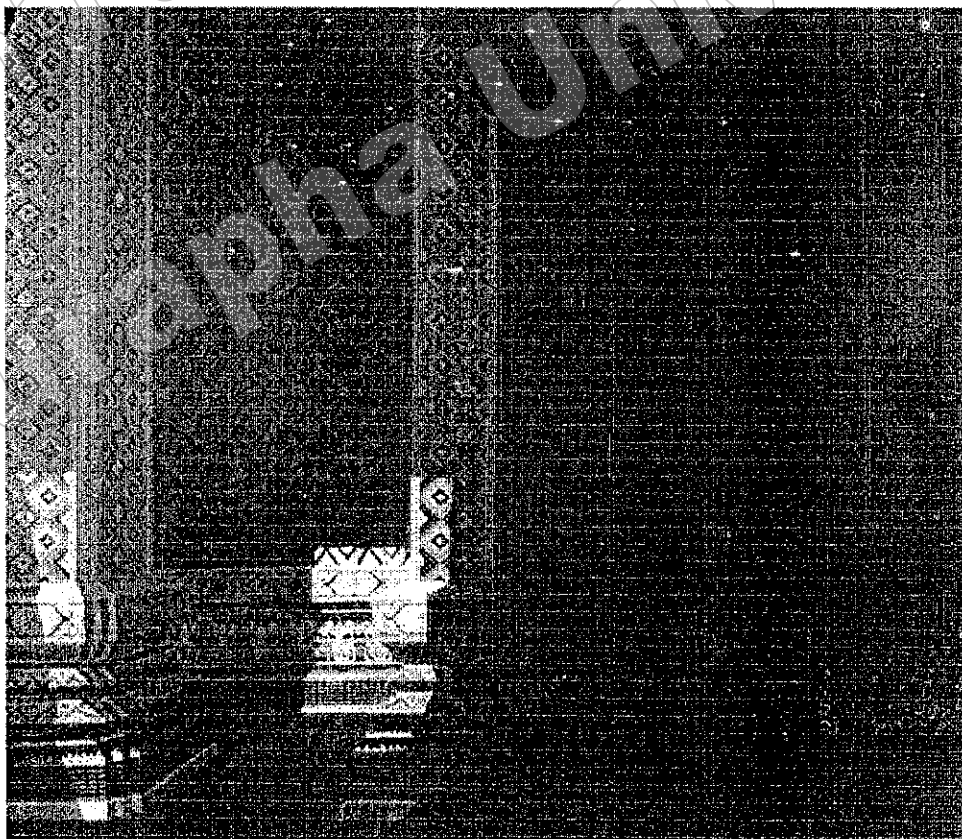
“กัลปิงหา” (Coral) ค.ศ.1952 ของ มาติสส์

ที่ว่างและน้ำหนักกับจุดเด่น-จุดรอง

ทั้งสองภาพแสดงการสร้างจุดเด่นด้วยน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงา ในที่ว่างตามที่ศิลปินต้องการแสดงออก



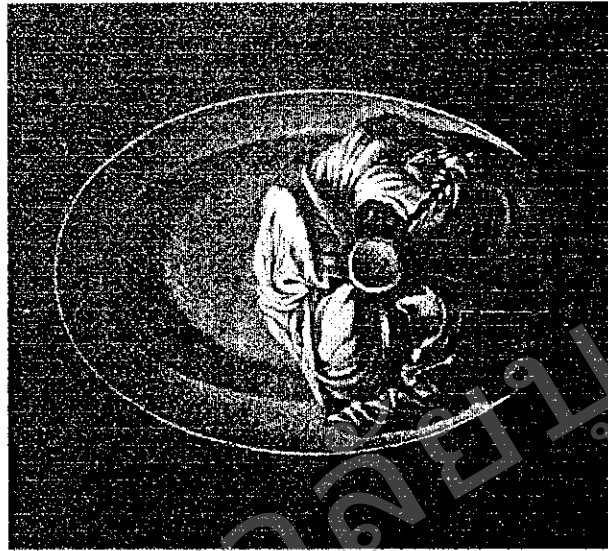
“ภาพเหมือนตนเอง” ของ เรมбранด์ท์



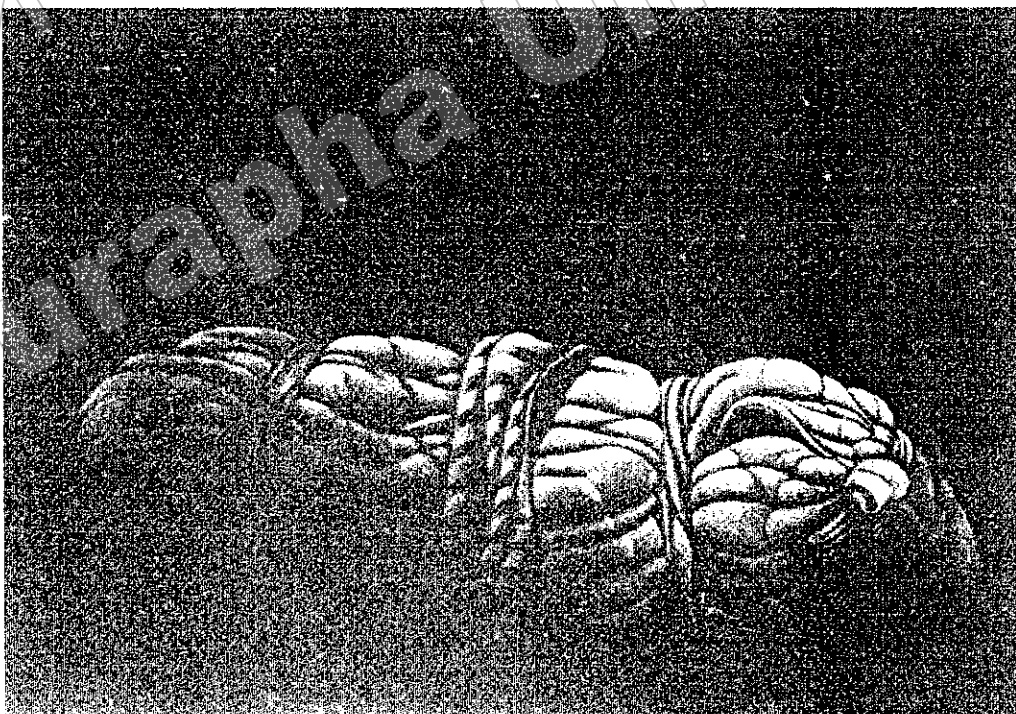
“วัด” พ.ศ.2520 ของ ปรีชา เถาทอง

ที่ว่างและน้ำหนักกับความกลมกลืน

ทั้งสองภาพให้ความรู้ลึกด้วยการประสานกันอย่างกลมกลืนกันของน้ำหนัก



“หุ่นนิ่ง/2523” พ.ศ.2523 ของ อิศนีย์ ชูอรุณ



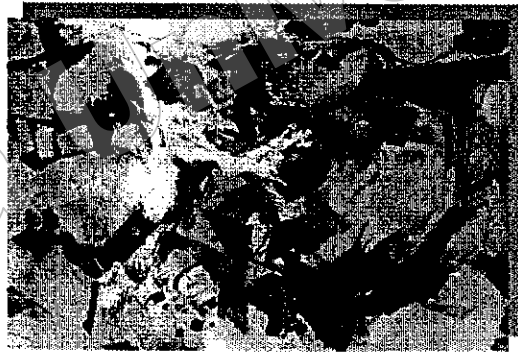
“ชีวิตหมายเลข” พ.ศ.2527 ของ กมล ศรีวิชัยนันท์

คู่มือครูสำหรับการใช้แบบฝึกปฏิบัติ

โดยการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 3



“สวัสดีด้วยสื่อ”

คู่มือครูสำหรับการใช้แบบฝึกปฏิบัติ

โดยการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม

แบบฝึกปฏิบัติที่ 3

“ สีสวยด้วยสี ”

คำชี้แจง

แบบฝึกปฏิบัตินี้ นักเรียนจะได้เรียนรู้และทำกิจกรรมเกี่ยวกับการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องสีดังต่อไปนี้

1. ฝึกกิจกรรมเกี่ยวกับสี โดยการนำสีมาประกอบร่วมกัน และแสดงการจัดองค์ประกอบของภาพในลักษณะต่าง ๆ เพื่อแสดงความรู้สีต่าง ๆ
2. การสร้างงานโดยการนำสีมาประกอบร่วมกัน โดยการประยุกต์ใช้สีวัสดุต่าง ๆ ในการสร้างงานจิตรกรรม

จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังการฝึกปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนสามารถ

1. บอกคุณลักษณะและหน้าที่ของสีที่แตกต่างกันได้
2. บอกความรู้สึที่ได้จากการใช้สีในงานจิตรกรรมได้
3. อธิบายถึงสีขั้นที่ 1 สีขั้นที่ 2 และสีขั้นที่ 3 ในวงจรสีได้
4. สามารถจัดองค์ประกอบศิลป์ด้วยสีให้ได้ภาพที่สมบูรณ์ที่แสดงการใช้สีแบบวรรณะร้อน และการใช้สีแบบวรรณะเย็นได้
5. สร้างสรรค์ผลงานอิสระที่เกิดจากจินตนาการ และประสบการณ์ทางทัศนศิลป์ โดยใช้สีวัสดุต่าง ๆ ที่สามารถแสดงในเรื่องสีได้
6. บอกกระบวนการทำงาน และแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมของตนเองได้

แนวความคิดสำคัญ

สีเป็นทัศนธาตุที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ สีจะทำหน้าที่ให้ความรู้สึกอารมณ์ต่าง ๆ แก่ผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น นอกจากนี้สียังสามารถถ่ายทอดเนื้อหาเรื่องราวให้แก่ผลงานทัศนศิลป์ได้ส่วนตัวของมันเอง สามารถทำให้เกิดผลงานที่สมบูรณ์ด้วยตัวของมันเองได้

นักเรียนจะได้ฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สีในงานจิตรกรรม ได้แก่ ฝึกการสังเกตสีที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน ฝึกวิจารณ์การใช้สีในผลงานจิตรกรรมของศิลปิน และฝึกการจัดองค์ประกอบของภาพในลักษณะต่าง ๆ โดยใช้สีวัตถุที่สามารถแทนความเป็นสีได้ตามความต้องการของนักเรียนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องสีด้วยการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมของนักเรียนเอง

เวลาที่ใช้

อภิปรายก่อนฝึก	10	นาที
ฝึกปฏิบัติ	40	นาที
อภิปรายหลังฝึกปฏิบัติ	10	นาที
สร้างสรรค์ผลงาน	40	นาที
อภิปรายหลังการสร้างสรรค์งาน	10	นาที
วัดผลประเมินผล	10	นาที (รวม 120 นาที)

สื่อและวัสดุอุปกรณ์

1. อุปกรณ์การวาดภาพ ได้แก่ กาวลาเท็กซ์ กระดาษ 80 ปอนด์ ดินสอ ยางลบ ฯลฯ
2. วัสดุต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเป็นสี เช่น
 - ดินน้ำมันสีต่าง ๆ
 - กระดาษสีต่าง ๆ
 - ผ้าสีต่าง ๆ
 - ฯลฯ

การเตรียมการของครูล่วงหน้า

1. ให้นักเรียนศึกษาแบบฝึกปฏิบัติโดยการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม ชุดที่ 3 และศึกษาเอกสารอ่านประกอบล่วงหน้า 1 สัปดาห์
2. ให้นักเรียนเตรียมอุปกรณ์การวาดภาพ และวัสดุที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมเรื่องสี ตามความสนใจและพอใจของนักเรียน
3. เตรียมสถานที่ให้เด็กฝึกปฏิบัติกิจกรรม
4. เตรียมอุปกรณ์การวาดเขียน เช่น กระดาษ 80 ปอนด์ กาวลาเท็กซ์ ฯลฯ
5. เตรียมเอกสารที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ แบบแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ของนักเรียน ให้ครบจำนวนนักเรียน
6. เตรียมแบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์ให้พร้อม เพื่อประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนในขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

อภิปรายก่อนฝึก (10 นาที)

1. ครูนำอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องสี เป็นการสรุปจากเอกสาร

อ่านประกอบ

2. ให้นักเรียนอภิปรายสรุปแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องสีตามความเข้าใจของตนเอง
3. ให้นักเรียนบอกลักษณะของสีที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน
(เป็นการนำเข้าสู่กิจกรรม)

การดำเนินกิจกรรมฝึกปฏิบัติ (40 นาที)

กิจกรรมที่ 1 ให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจบริเวณภายในห้อง และบริเวณภายในโรงเรียน แล้วให้นักเรียนบอกมาว่าพบเห็นสีใดบ้างในบริเวณดังกล่าว จดบันทึกและบอกได้ว่าสีดังกล่าวมีคุณลักษณะอย่างไร เกิดจากสีอะไรผสมกับสีอะไร และสีดังกล่าวให้ความรู้สึกอย่างไร ให้นักเรียนคนละหนึ่งอย่างไม่ซ้ำกัน (ใช้เวลา 5 นาที)

กิจกรรมที่ 2 ให้นักเรียนดูภาพที่กำหนดให้ แล้วบอกได้ว่าภาพมีลักษณะอย่างไร อยู่ในวรรณะใด มีสีอะไรบ้าง โดยบอกถึงการเกิดของสีว่าเกิดจากสีขั้นที่ 1 ขั้นที่ 2 หรือขั้นที่ 3 และบอกอารมณ์ความรู้สึกที่ได้จากภาพ คนละ 3 ภาพ ซึ่งเป็นการฝึกการสังเกต ฝึกการวิเคราะห์ และฝึกการใช้จินตนาการ (ใช้เวลา 5 นาที)

กิจกรรมที่ 3 ให้นักเรียนสังเกตภาพตัวอย่าง ว่ามีลักษณะการจัดองค์ประกอบของภาพในลักษณะใดบ้าง (ความสมดุล จังหวะ จุดเด่นและจุดรอง ความกลมกลืน) และสีมีบทบาทสำคัญในการจัดภาพอย่างไรบ้าง จำนวน 3 ภาพ (ใช้เวลา 10 นาที)

กิจกรรมที่ 4 ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการสร้างภาพที่ทำให้เกิดลักษณะของสีที่แตกต่างกัน 2 ลักษณะที่แสดงวรรณะสีร้อนและสีเย็น โดยการร่างภาพอิสระตามความต้องการ แล้วนำดินน้ำมันที่เป็นสี ๆ มาสร้างรูปตามลักษณะของสีที่ตนต้องการ แล้วบอกอารมณ์ความรู้สึกที่ได้จากสีดังกล่าว

อภิปรายหลังการฝึกปฏิบัติกิจกรรม (ใช้เวลา 10 นาที)

ร่วมกันสรุปและอภิปรายการฝึกปฏิบัติกิจกรรม โดยการอธิบายกระบวนการทำงาน และอธิบายความรู้สึกความคิดที่มีต่อสิ่งที่สร้างขึ้นว่าให้ความรู้สึกละเอียดอย่างไร ใช้ลักษณะของการจัดองค์ประกอบศิลป์อย่างไร พบเห็นในธรรมชาติอย่างไรบ้าง

การสร้างสรรค์ผลงาน (ใช้เวลา 40 นาที)

กิจกรรมที่ 5 ให้นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ตามจินตนาการของตนเอง โดยใช้สีตามที่ตนเองต้องการ ให้เป็นภาพที่แสดงออกถึงความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเรื่องราวต่าง ๆ โดยไม่จำกัดเทคนิควิธีการ ไม่ว่าจะเป็นการเป่าสี ระบายสี ฯลฯ หรือใช้วัสดุที่แสดงความเป็นสี เช่น กระดาษสี ผ้าสีต่าง ๆ ดินน้ำมันสีต่าง ๆ เป็นต้น พร้อมทั้งอธิบายกระบวนการทำงาน การใช้สีในการสร้างสรรค์งานเพื่อแสดงถึงความรู้สึก การจัดองค์ประกอบของภาพ และแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมของตนเอง

อภิปรายหลังการสร้างสรรค์ผลงาน (ใช้เวลา 10 นาที)

อธิบายกระบวนการทำงาน ความประทับใจ ตลอดจนอุปสรรคในการทำงาน โดยแบบแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์

การวัดผลประเมินผล (10 นาที)

1. สังเกตพฤติกรรมในขณะปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. ตรวจสอบแบบแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ด้วยตนเองของนักเรียน
3. ตรวจสอบผลงานและกระบวนการทำงานของนักเรียน โดยแบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์

แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์

แบบฝึกปฏิบัติชุดที่ 3 “สืวยด้วยสื่อ”

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....สาระทัศนศิลป์

ชื่อผลงาน.....

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามลำดับความสามารถ

รายงานการประเมิน	ระดับความสามารถ			
	4 ดีมาก	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรปรับปรุง
1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสี				
2. ทักษะการใช้สี				
3. การจัดภาพ (การจัดองค์ประกอบศิลป์)				
3.1 เอกภาพ				
3.2 ความสมดุล				
3.3 จังหวะและจุดเด่น				
3.4 ความกลมกลืน				
4. เนื้อหา เรื่องราว				
5. ความคิดสร้างสรรค์				
6. การใช้วัสดุอุปกรณ์				
7. ความประณีต สะอาด สวยงาม				
8. ชื่นชม และภาคภูมิใจในผลงาน				
รวม				
รวมทั้งหมด				

ความคิดเห็นของครูผู้สอน/ผู้ประเมิน.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

ผู้ประเมิน

เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์

แบบฝึกปฏิบัติชุดที่ 3 “สืสวายด้วยสื่อ”

คำชี้แจง พิจารณาการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์ตามหัวข้อต่อไปนี้ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

รายการ	เกณฑ์ระดับความสามารถ			
	4	3	2	1
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง
1.ความเข้าใจเกี่ยวกับสี	สามารถแยกประเภทสีขั้นที่ 1,2,3 วรรณะสี ตลอดจนความรู้สึกที่ได้จากสีได้เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราว	สามารถแยกประเภทของสีขั้นที่ 1,2,3 ได้ดี	สามารถแยกประเภทของสีขั้นที่ 1,2,3 ได้พอสมควร	สามารถแยกประเภทของสีขั้นที่ 1,2,3 ได้น้อยมาก
2. ทักษะการใช้สี	สามารถใช้วรรณะสีได้เหมาะสมเนื้อหาเรื่องราวต่างๆ ที่มีความหมายได้เป็นอย่างดี	สามารถใช้วรรณะสีได้เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวได้พอสมควร	สามารถใช้วรรณะสีได้เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวได้น้อย	ไม่สามารถใช้วรรณะสีให้เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวได้
3. การจัดภาพ (การจัดองค์ประกอบศิลป์)				
3.1 เอกภาพ	มีความเหมาะสมกับกับกระดาษ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวทั้งรูปร่าง-รูปทรง และเนื้อเรื่องเป็นอย่างดี	มีความเหมาะสมกับกับกระดาษ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งรูปร่าง-รูปทรง และเนื้อเรื่องพอสมควร	ไม่มีความเหมาะสมกับกับกระดาษ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งรูปร่าง-รูปทรง และเนื้อเรื่องน้อย	ไม่มีความเหมาะสม ไม่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียว
3.2 ความสมดุล	ภาพมีความสอดคล้องกัน มีความเท่ากัน และถ่วงเพื่อให้เกิดความเท่ากันเป็นอย่างดี	ภาพมีความสอดคล้องกัน มีความเท่ากัน และถ่วงเพื่อให้เกิดความเท่ากันพอสมควร	ภาพไม่มีความความสอดคล้องกัน มีความเท่ากันและถ่วงเพื่อให้ความเท่ากันน้อย	ภาพไม่มีความสอดคล้องกัน และไม่เท่ากันหรือถ่วงเพื่อให้เกิดความเท่ากัน
3.3 จังหวะและจุดเด่น	สีมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน มีความเคลื่อนไหว การจัดวางที่เป็นระบบอย่างดี	สีมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน มีความเคลื่อนไหวและการจัดที่เป็นระบบพอสมควร	สีไม่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน และมีความเคลื่อนไหว การจัดวางที่เป็นระบบน้อย	สีไม่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง และไม่มีการจัดวางที่เป็นระบบ
3.4 ความกลมกลืน	มีการประสานกลมกลืนกันของสีเป็นอย่างดีโดยส่วนใหญ่กลมกลืนกัน	มีการประสานกลมกลืนกันของสีพอสมควรและส่วนใหญ่กลม	มีการประสานกลมกลืนของสีน้อย และขัดแย้งกัน 50 -50	ไม่มีการประสานกลมกลืนของสี และขัดแย้งกัน

รายการ	เกณฑ์ระดับความสามารถ			
	4	3	2	1
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง
4. เนื้อหาเรื่องราว	การสร้างงานมีเนื้อหาเรื่องราวรองรับ และที่มาของเนื้อหาเรื่องราวเป็นอย่างดี	การสร้างงานมีเนื้อหาเรื่องราวรองรับ และที่มาพอสมควร	การสร้างงานมีเนื้อหาเรื่องราว และที่มา น้อย	การสร้างงานไม่มีเนื้อหาเรื่องราว และที่มา
5. ความคิดสร้างสรรค์	เป็นความคิดของตนเอง มีความแปลกใหม่ ไม่เหมือนใครเป็นลักษณะที่โดดเด่น	คิดแปลงบางส่วนจากสิ่งรอบตัว และสิ่งที่พบเห็นนำมาคิด และจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงาน	ลอกแบบจากภาพบางส่วนโดยใช้ความคิดของตนเองประยุกต์ให้เหมาะในการสร้างสรรค์ผลงาน	ลอกเลียนแบบจากภาพทั้งหมด โดยไม่ใช้ความคิดของตนเองเลย
6. การใช้วัสดุอุปกรณ์	ใช้วัสดุอุปกรณ์ได้เหมาะสมกับวิธีการสร้างภาพ มีความพร้อมในการใช้งานครบครัน	ใช้อุปกรณ์ได้เหมาะสม บางชนิด มีความพร้อมในการใช้งาน	ใช้อุปกรณ์ได้เหมาะสม บางชนิด ไม่มีความพร้อมในการใช้งาน	ใช้อุปกรณ์ไม่เหมาะสม ไม่มี ความพร้อมในการใช้งานเลย
7. ความประณีต สะอาด สวยงาม	สื่อความหมายได้ชัดเจน สวยงาม สะอาด ประณีต เสร็จสมบูรณ์	สื่อความหมายได้ชัดเจน สวยงาม ประณีต เสร็จสมบูรณ์	สื่อความหมายได้พอสมควร งานเสร็จ ไม่สมบูรณ์	ไม่สื่อความหมาย ไม่สวยงาม ไม่ประณีต งานไม่เสร็จ
8. ชื่นชม และภาคภูมิใจในผลงาน	พอใจในผลงานที่สร้างขึ้น ภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และชื่นชมผลงานของตนเองและผู้อื่นอย่างเต็มที่	พอใจในผลงานที่สร้างขึ้นภูมิใจและชื่นชมผลงานของตนเอง ชื่นชมผลงานของผู้อื่นพอสมควร	พอใจในผลงานที่สร้างขึ้น ภูมิใจผลงานของตนเอง และชื่นชมผลงานผู้อื่น น้อยมาก	ไม่ภูมิใจและไม่ชื่นชมในผลงานของตนเองและผลงานของผู้อื่น

แบบฝึกปฏิบัติ

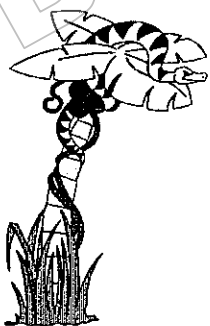
การนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 3



“ สีสวยด้วยสี ”



แบบฝึกปฏิบัติโดยการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม

สำหรับนักเรียน

แบบฝึกปฏิบัติที่ 3

“ สีสวยด้วยสื่อ ”

จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังการฝึกปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนสามารถ

1. บอกคุณลักษณะและหน้าที่ของสีที่แตกต่างกันได้
2. บอกความรู้สึกที่ได้จากการใช้สีในงานจิตรกรรมได้
3. อธิบายถึงสีขั้นที่ 1 สีขั้นที่ 2 และสีขั้นที่ 3 ในวงจรสีได้
4. นำสีมาจัดองค์ประกอบศิลป์เป็นภาพที่สมบูรณ์ที่แสดงการใช้สี

แบบวรรณะร้อน และการใช้สีแบบวรรณะเย็นได้

5. บอกลักษณะการจัดองค์ประกอบของภาพด้วยสีได้
6. สร้างสรรค์ผลงานอิสระที่เกิดจากจินตนาการ และประสบการณ์ทางทัศนศิลป์ โดยใช้สื่อวัสดุต่าง ๆ ที่สามารถแสดงในเรื่องสีได้
7. บอกกระบวนการทำงาน และแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ของตนเองได้

เวลาที่ใช้

อภิปรายก่อนฝึก	10 นาที
ฝึกปฏิบัติ	40 นาที
อภิปรายหลังฝึกปฏิบัติ	10 นาที
สร้างสรรค์ผลงาน	40 นาที
อภิปรายหลังการสร้างสรรค์งาน	10 นาที
วัดผลประเมินผล	10 นาที (รวม 120 นาที)

สื่อและวัสดุอุปกรณ์

1. อุปกรณ์การวาดภาพ ได้แก่ กาวลาเท็กซ์ กระดาษ 80 ปอนด์ ดินสอ ยางลบ ฯลฯ
2. วัสดุต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเป็นสี เช่น
 - ดินน้ำมันสีต่าง ๆ
 - กระดาษสีต่าง ๆ
 - ผ้าสีต่าง ๆ
 - ฯลฯ

การเตรียมการล่วงหน้า

1. ให้นักเรียนศึกษาแบบฝึกปฏิบัติโดยการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม ชุดที่ 3 และศึกษาเอกสารอ่านประกอบล่วงหน้า สัปดาห์
2. ให้นักเรียนเตรียมอุปกรณ์การวาดภาพ และวัสดุต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมเรื่องสี ตามความสนใจของแต่ละบุคคล

การวัดผลและประเมิน

1. สังเกตพฤติกรรมในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. ตรวจสอบแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ของนักเรียน
3. ตรวจสอบผลงานและกระบวนการทำงานของนักเรียน โดยแบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์

กิจกรรมการฝึกปฏิบัติ

ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 ให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจบริเวณภายในห้อง และบริเวณภายในโรงเรียน แล้วให้นักเรียนบอกมาว่าพบเห็นสีใดบ้างในบริเวณดังกล่าว จดบันทึกและบอกได้ว่าสีดังกล่าวมีคุณลักษณะอย่างไร เกิดจากสีอะไรผสมกับสีอะไร และสีดังกล่าวให้ความรู้สึกอย่างไร ให้ออกมาคนละหนึ่งอย่างไม่ซ้ำกัน (ใช้เวลา 5 นาที)

กิจกรรมที่ 2 ให้นักเรียนดูภาพที่กำหนดให้ แล้วบอกได้ว่าภาพมีลักษณะภาพอย่างไร อยู่ในวรรณะใด มีสีอะไรบ้าง โดยบอกถึงการเกิดของสีว่าเกิดจากสีขั้นที่ 1 ขั้นที่ 2 หรือขั้นที่ 3 และบอกอารมณ์ความรู้สึกที่ได้จากภาพ คนละ 3 ภาพ ซึ่งเป็นการฝึกการสังเกต ฝึกการวิเคราะห์ และฝึกการใช้จินตนาการ (ใช้เวลา 5 นาที)

กิจกรรมที่ 3 ให้นักเรียนสังเกตดูภาพตัวอย่าง ว่ามีลักษณะการจัดองค์ประกอบของภาพในลักษณะใดบ้าง (ความสมดุล จังหวะ จุดเด่นและจุดรอง ความกลมกลืน) สัมผัสพบที่สำคัญในการจัดภาพอย่างไรบ้าง จำนวน 3 ภาพ (ใช้เวลา 10 นาที)

กิจกรรมที่ 4 ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการสร้างภาพที่ทำให้เกิดลักษณะของสีที่แตกต่างกัน 2 ลักษณะที่แสดงวรรณะสีร้อนและสีเย็น โดยการร่างภาพอิสระตามความต้องการ แล้วนำดินน้ำมันที่เป็นสี ๆ มาสร้างรูปตามลักษณะของสีที่ตนต้องการ แล้วบอกอารมณ์ความรู้สึกที่ได้จากสีดังกล่าว (ใช้เวลา 30 นาที)

กิจกรรมที่ 5 ให้นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ตามจินตนาการของตนเอง โดยใช้สีตามที่ตนเองต้องการ ให้เป็นภาพที่แสดงออกถึงความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเรื่องราวต่าง ๆ โดยไม่จำกัดเทคนิควิธีการ ไม่ว่าจะเป็นการเป่าสี ระบายสี ฯลฯ หรือใช้วัสดุที่แสดงความเป็นสี เช่น กระดาษสี ผ้าสีต่าง ๆ ดินน้ำมันสีต่าง ๆ เป็นต้น พร้อมทั้งอธิบายกระบวนการทำงาน การใช้สีในการสร้างสรรค์งานเพื่อแสดงถึงความรู้สึก การจัดองค์ประกอบของภาพ และแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมของตนเอง (ใช้เวลา 50 นาที)

กิจกรรมการฝึกปฏิบัติ ชุดที่ 3 “สืด้วยสื่อ”

กิจกรรมที่ 1 ให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจบริเวณภายในห้อง และบริเวณภายในโรงเรียน แล้วให้นักเรียนบอกมาว่าพบเห็นสีใดบ้างในบริเวณดังกล่าว จดบันทึกและบอกได้ว่าสีดังกล่าวมีคุณลักษณะอย่างไร เกิดจากสีอะไรผสมกับสีอะไร และสีดังกล่าวให้ความรู้สีอย่างไร ให้บอกมาคนละหนึ่งอย่างไม่ซ้ำกัน (ใช้เวลา 5 นาที)

ชื่อ.....

เลขที่.....

กิจกรรมที่ 2 ให้นักเรียนดูภาพที่กำหนดให้ แล้วบอกได้ว่าภาพมีลักษณะอย่างไร อยู่ในวรรณะใด มีสีอะไรบ้าง โดยบอกถึงการเกิดของสีว่าเกิดจากสีขั้นที่ 1 ขั้นที่ 2 หรือขั้นที่ 3 และบอกอารมณ์ความรู้สึกที่ได้จากภาพ คนละ 3 ภาพ ซึ่งเป็นการฝึกการสังเกต ฝึกการวิเคราะห์ และฝึกการใช้จินตนาการ (ใช้เวลา 5 นาที)

ชื่อ.....

เลขที่.....

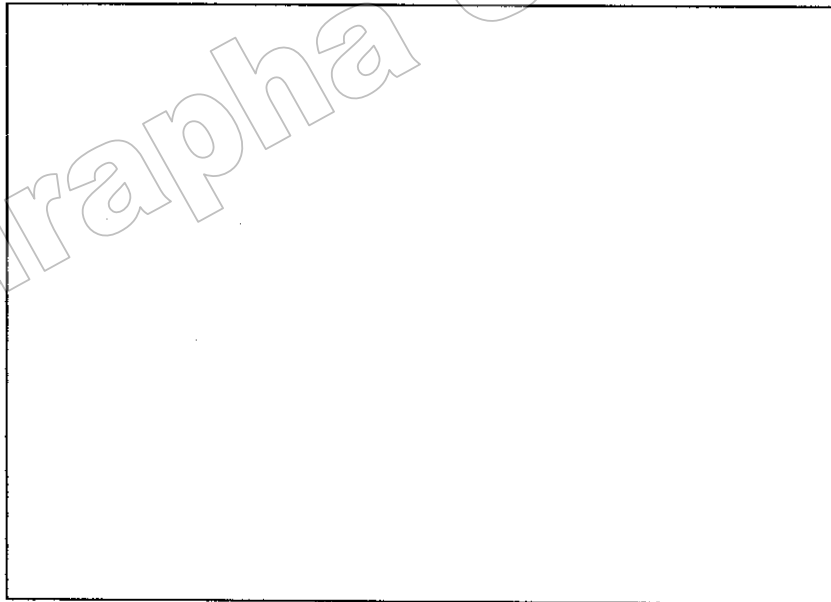
กิจกรรมที่ 3 ให้นักเรียนสังเกตภาพตัวอย่าง ว่ามีลักษณะการจัดองค์ประกอบของ
 ภาพในลักษณะใดบ้าง (ความสมดุล จังหวะ จุดเด่นและจุดรอง ความกลมกลืน)
 สัมผัสบทบาทสำคัญในการจัดภาพอย่างไรบ้าง จำนวน 3 ภาพ (ใช้เวลา 10 นาที)
 ภาพที่ 1 “Group of Bathers” ของ John E. Costigan.

ภาพที่ 2 “ทิวทัศน์” ของ พงษ์ สว่างวงศ์

ภาพที่ 3 “ทศชาติ” ของ ถวัลย์ ดัชนี

ชื่อ.....เลขที่.....

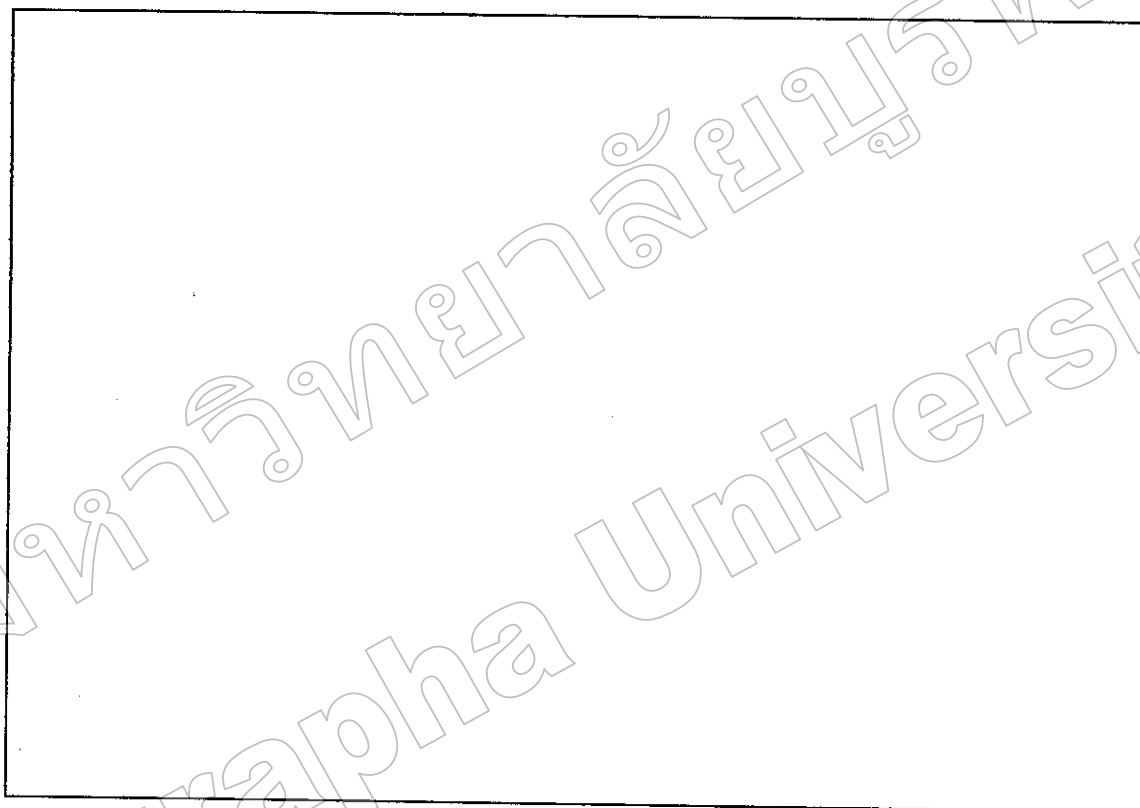
กิจกรรมที่ 4 ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการสร้างภาพที่ทำให้เกิดลักษณะของสีที่แตกต่างกัน 2 ลักษณะที่แสดงวรรณะสีร้อนและสีเย็น โดยการร่างภาพอิสระตามความต้องการ แล้วนำดินน้ำมันที่เป็นสี ๆ มาสร้างรูปตามลักษณะของสีที่ตนต้องการ แล้วบอกอารมณ์ความรู้สึกที่ได้จากสีดังกล่าว (ใช้เวลา 30 นาที)



ชื่อ.....

เลขที่.....

กิจกรรมที่ 5 ให้นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ตามจินตนาการของตนเอง โดยใช้สีตามที่ตนเองต้องการ ให้เป็นภาพที่แสดงออกถึงความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเรื่องราวต่าง ๆ โดยไม่จำกัดเทคนิควิธีการ ไม่ว่าจะเป็นการเป่าสี ระบายสี ฯลฯ หรือใช้วัสดุที่แสดงความเป็นสี เช่น กระดาษสี ผ้าสีต่าง ๆ ดินน้ำมันสีต่าง ๆ เป็นต้น พร้อมทั้งอธิบายกระบวนการทำงาน การใช้สีในการสร้างสรรค์งานเพื่อแสดงถึงความรู้สึก การจัดองค์ประกอบของภาพ และแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมของตนเอง (ใช้เวลา 50 นาที)



ชื่อภาพ.....เจ้าของภาพ.....

ความหมาย.....

กระบวนการทำงาน.....

แบบแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์

กิจกรรมฝึกปฏิบัติชุดที่ 3 “สืบลายด้วยสื่อ”

ให้นักเรียนตอบคำถามเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่ตนเองสร้างขึ้น ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนวางแผนการทำงานอย่างไร.....
.....
2. นักเรียนได้แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชิ้นนี้มาจากอะไร.....
.....
3. นักเรียนเลือกสรรเศษวัสดุมาใช้ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้อย่างไร.....
.....
4. ในระหว่างกระบวนการทำงานมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร.....
.....
5. นักเรียนแก้ไขปัญหามิในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานอย่างไรบ้าง.....
.....
6. สิ่งใดที่นักเรียนชอบและภูมิใจมากที่สุดในการสร้างผลงานชิ้นนี้.....
.....
7. สิ่งใดที่นักเรียนไม่ชอบและอยากแก้ไขมากที่สุดในงานชิ้นนี้.....
.....
8. นักเรียนมีความสุข หรือสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงานชิ้นนี้หรือไม่ อย่างไร.....
.....
9. นักเรียนใช้เวลาในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้เท่าใด.....
10. นักเรียนคิดว่าจะให้คะแนนผลงานที่ตนเองสร้างสรรค์ชิ้นนี้เท่าไร.....(คะแนนเต็ม 10)
เพราะเหตุใด.....
11. ถ้ามีเวลาและโอกาส นักเรียนคิดว่าจะแก้ไขปรับปรุงผลงานชิ้นนี้เพิ่มเติมหรือไม่ เพราะเหตุใด.....
.....

ชื่อ.....เลขที่.....

เอกสารอ่านประกอบ

แบบฝึกปฏิบัติ

โดยการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรม

ชุดที่ 3



“ สีสวยด้วยสื่อ ”

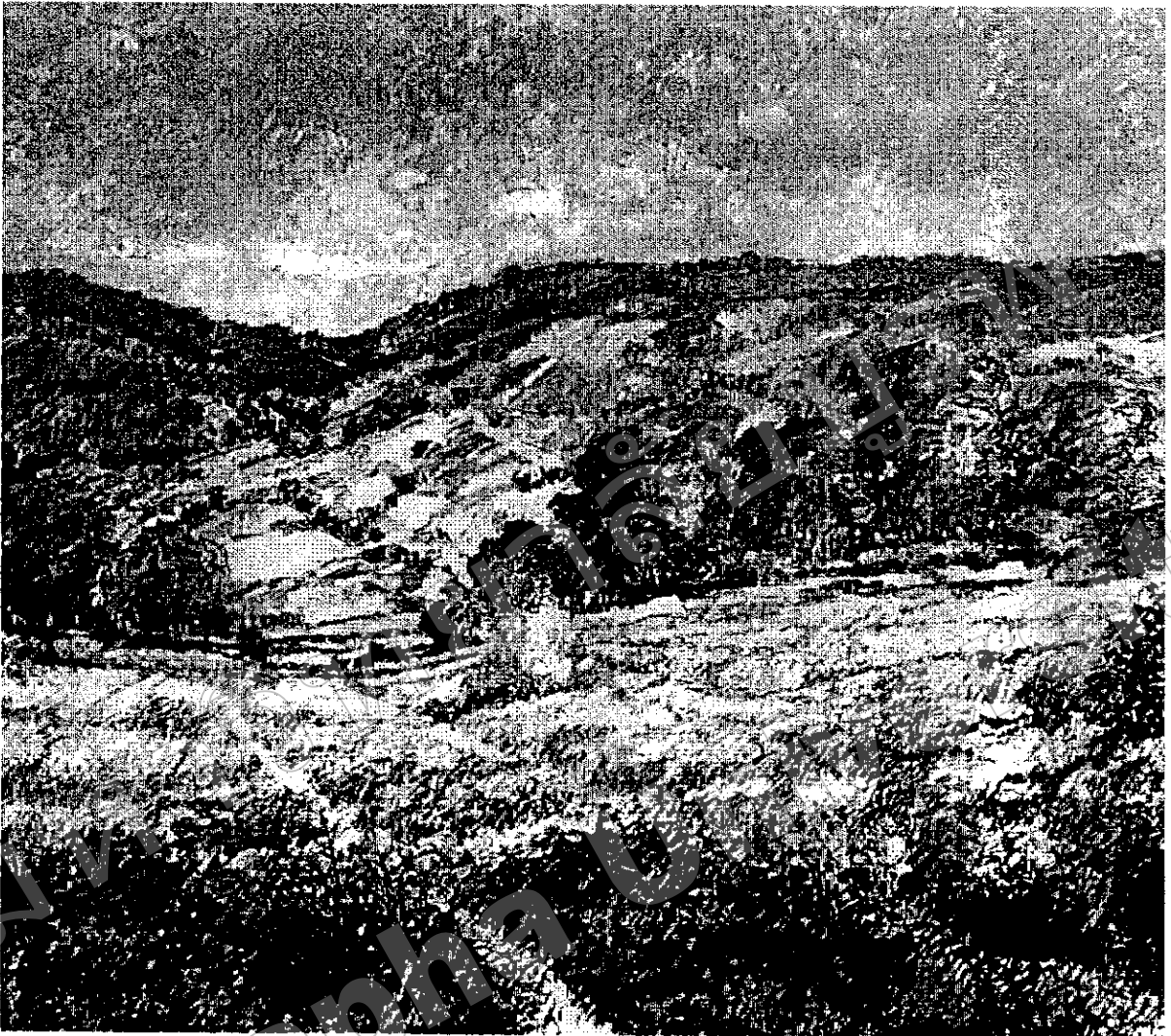
จุฑาภรณ์ กองกลิ่น



ชื่อภาพ : Group of Bathers

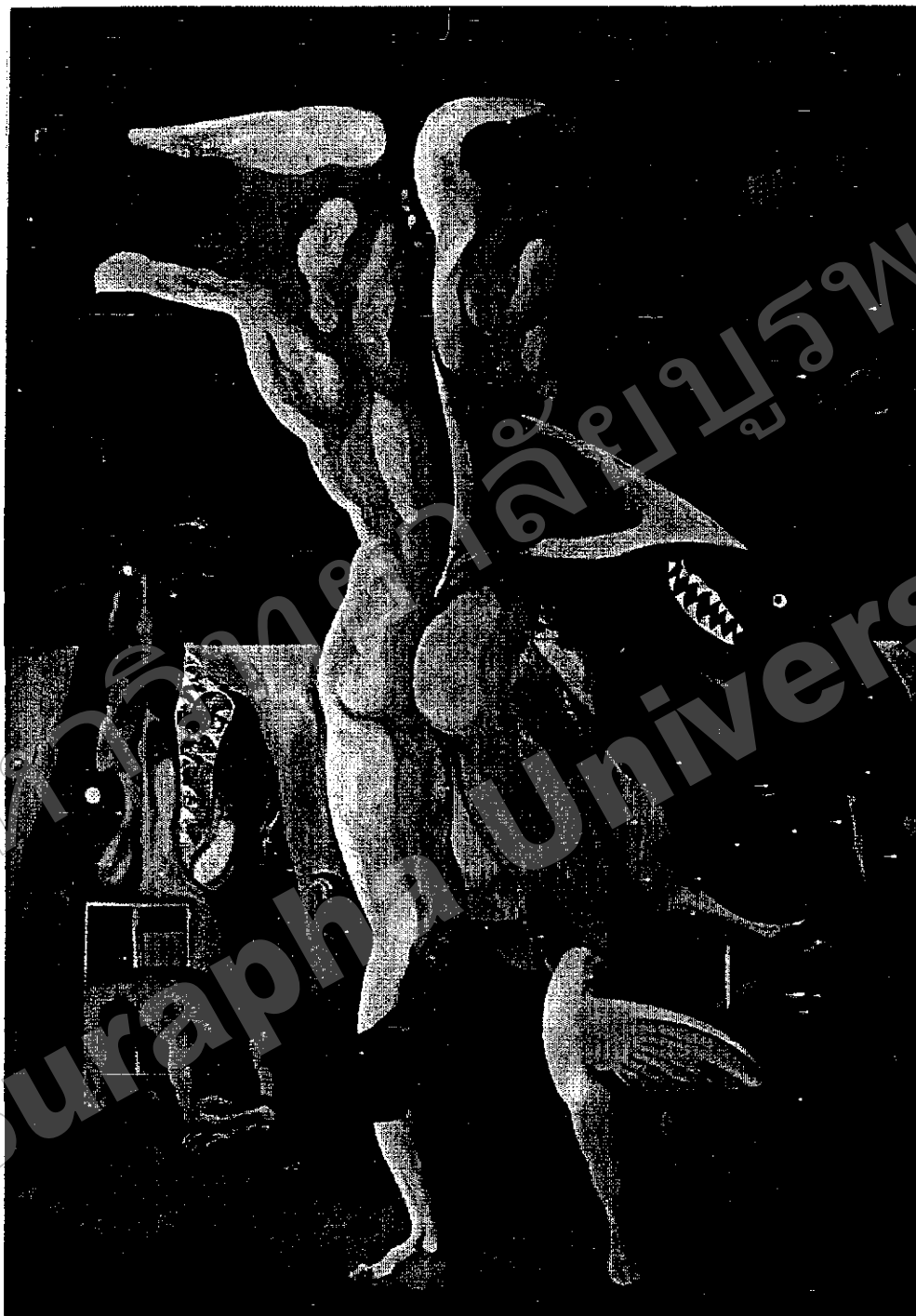
ของ John E. Costigan.

ขนาด $20 \times 27\frac{1}{2}$



ชื่อภาพ : ทิวทัศน์

ของ พจน์ สว่างวงศ์



ชื่อภาพ : ทศชาติ

ของ อวัธย์ ตังนี

เอกสารอ่านประกอบ

เรื่องสี

สี (Colour)

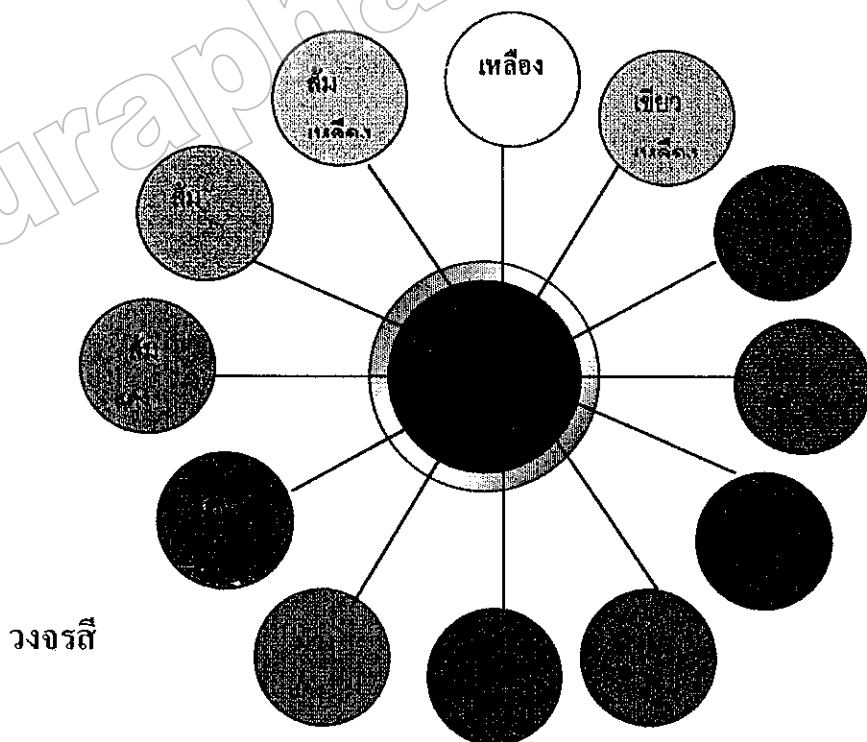
สี เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในงานศิลปะ เพราะสามารถช่วยให้เกิดคุณค่าในองค์ประกอบอื่น ๆ เช่นการใช้สีป้ายให้เป็นเส้นต่างๆ การใช้สีให้เกิดรูปร่าง การใช้สีให้เกิดจังหวะ การใช้สีแสดงลักษณะของผิว นอกจากนี้การใช้สียังมีส่วนทำให้เกิดความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ สีจึงเปรียบได้กับองค์ประกอบหลักที่สามารถควบคุมและเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบอื่น ทั้งนี้เพราะสีมีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทุกอย่างที่ประกอบเป็นภาพขึ้นมา

คุณลักษณะของสี มี 3 ประเภท คือ

1. สีแท้ (Hue) ได้แก่ สีที่มีความเข้มซึ่งมีคุณสมบัติแท้ๆ โดยตัวของมันเอง ไม่ถูกผสมด้วยสีขาวหรือสีดำ
2. สีอ่อน (Tint) ได้แก่ สีที่ผสมกับสีขาวเพื่อลดความเข้ม ทำให้น้ำหนักของสีอ่อนลง
3. สีเข้ม (Shade) ได้แก่ สีที่ผสมกับสีดำหรือสีที่เข้มกว่า เพื่อเพิ่มน้ำหนักของสีให้แก่ขึ้น

ระบบของสี สีสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้ดังนี้

1. สีขั้นที่ 1 (Primary Colours) หรือแม่สีวัตถุธาตุ เป็นสีที่มีเนื้อสีแท้อยู่ในตัว ไม่สามารถที่จะผสมเพื่อทำให้เกิดสีทั้งสามขั้นได้ ซึ่งมี 3 สีได้แก่ สีแดง สีเหลือง และสีน้ำเงิน บางครั้งเรียกสีขั้นที่ 1 ว่า “แม่สี”
2. สีขั้นที่ 2 (Secondary Colours) เป็นสีที่เกิดจากการผสมกันของสีขั้นที่ 1 แต่ละสีในอัตราส่วนที่เท่ากัน จะทำให้เกิดสีผสมขึ้นอีก 3 สี คือ ส้ม เขียว ม่วง
3. สีขั้นที่ 3 (Tertiary Colours) เป็นสีที่เกิดจากการผสมรวมตัวของสีขั้นที่ 1 กับสีขั้นที่ 2 ในอัตราส่วนที่เท่ากัน



วรรณของสี

ในทางศิลปะได้มีการแบ่งวรรณของสีออกเป็น 2 วรรณ คือ

1. สีวรรณร้อน ได้แก่ สีที่ให้ความรู้สึกร้อนหรืออบอุ่น เช่น สีเหลือง ส้มแดง ส้ม ส้มเหลือง สีแดง เป็นต้น
2. สีวรรณเย็น ได้แก่ สีที่ให้ความรู้สึกละมุน สงบ สบาย เช่น สีเขียว ฟ้า น้ำเงิน เขียวเหลือง เขียวน้ำเงิน

ม่วงน้ำเงิน เป็นต้น

สีเหลืองและสีม่วง เป็นสีที่อยู่ได้ทั้ง 2 วรรณ กล่าวคือ ถ้านำสีเหลืองและสีม่วงไปอยู่ในสีวรรณร้อน ก็จะเป็นสีร้อน และถ้าอยู่ในสีวรรณเย็น ก็จะเป็นสีเย็น

สีกับความรู้สึกของมนุษย์

มนุษย์ทุกคนมีปฏิกิริยาต่อสีคล้าย ๆ กัน อย่างเช่นเมื่อเห็นสีในวรรณร้อนจะให้ความรู้สึกก้าวร้าว ตื่นเต้น แต่ถ้าเห็นสีวรรณเย็นจะรู้สึกผ่อนคลายและสงบ เป็นต้น ในทางจิตวิทยา สีมีอิทธิพลต่อจิตใจและอารมณ์ของมนุษย์เป็นอย่างมาก แม้แต่การออกแบบสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ก็จำเป็นต้องเข้าใจเรื่องสีเป็นอย่างดี จึงจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในขั้นปฏิบัติได้อย่างแท้จริง เพราะสีที่มองเห็นกันในชีวิตประจำวันมีคุณค่าต่ออารมณ์และจิตใจของคนเราเป็นอย่างมาก

สีให้ความรู้สึกต่าง ๆ ดังนี้

- | | |
|-------------|------------------------------------|
| 1. สีเหลือง | สดใสร่าเริง มีชีวิตชีวา |
| 2. สีแดง | ร้อนแรง ตื่นเต้น เร้าใจ อันตราย |
| 3. ชมพูอ่อน | นุ่มนวล อ่อนโยน |
| 4. เขียว | สดชื่น ปลอดภัย เจริญเติบโต |
| 5. น้ำเงิน | หนักแน่น สุภาพ เยียบขรึม สงบ |
| 6. ม่วง | เยือกเย็น โศกเศร้า มีเสน่ห์ ลึกลับ |
| 7. เทา | ใจเย็น สง่า ฉลาด สุขุม |
| 8. น้ำตาล | อบอุ่น แห้งแล้ง |
| 9. ขาว | สะอาด เรียบร้อย บริสุทธิ์ กว้าง |
| 10. ดำ | เศร้าโศก หวาดกลัว เหง้า |